
ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალურ ბიუროში 2012 წლის 24 ოქტომბერს გამართული საჯარო დისკუსია თემაზე:

“ადამიანის უფლებების პრიორიტეტი: სახალხო დამცველის როლი და მისია - საზოგადოებრივი მოლოდინები და შესაძლებლობები ცვლილებისათვის”

ძირითადი მომხსენებლები:

თამარ გურჩიანი - იურისტი

ლია მუხაშავრია - ადვოკატი, “ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტის” აღმასრულებელი დირექტორი

გელა ნიკოლაიშვილი - უფლებადამცველი, ადვოკატი

მოდერატორი: გოგი გვახარია, რადიო თავისუფლების ჟურნალისტი

გოგი გვახარია - აღარ დაველოდებით ბატონ დიმიტრის, თუმცა რადგან დაგვთანხმდა, რომ მონაწილეობას მიიღებდა დღევანდელ დისკუსიაში, მაინც იმედს ვიქონიებ, რომ მოგვისწრებს. ძალიან მიხარია, რომ ამდენ ხალხს ვხედავ დარბაზში და იმედი მაქვს, რომ დარბაზი ბოლომდე სავსე იქნება. აქვე მინდა გითხრათ, რომ დაახლოებით ერთი წლის წინ, როცა ამავე დარბაზში სახალხო დამცველის მოხსენებაზე ვსაუბრობდით, დისკუსიას ათი-თორმეტი კაცი თუ ესწრებოდა. სახალხო დამცველი საუბრობდა იმაზე, რაზეც ალბათ დღესაც ვისაუბრებთ, მაგრამ საზოგადოების ინტერესი მაშინ როგორც ჩანს ნული იყო. როდესაც დისკუსია დამთავრდა, მაშინ აღვნიშნეთ კიდევ, რომ იქნებ ამ თემაზე საუბარს აზრი აღარ აქვს, იმიტომ რომ არაპოპულარული თემაა და სულ არ არის სასიამოვნო ცარიელი დარბაზის ყურება. ერთი წლის შემდეგ ნამდვილად სასიხარულოა რომ ამდენ ადამიანს ვხედავთ.

სახალხო დამცველის კანდიდატის არჩევის მიმართ ძალიან დიდია ინტერესი ჩვენს საზოგადოებაში, რაც ნამდვილად სასიხარულოა. მეჩვენება, რომ საზოგადოება დღეს ყველაზე მეტად ამ სფეროში აქტიურობს და ეს გასაგებიც არის, იმიტომ რომ ყოველი ჩვენგანი ვეძებთ ჩვენს დამცველს ამ საზოგადოებაში, პირველ რიგში ხელისუფლებისგან. ჩვენმა მომხსენებლებმა ალბათ სასურველია იმაზე ისაუბრონ, თუ რის გაკეთებას აპირებენ, იმიტომ რომ წარსულზე ლაპარაკი შორს წაგვიყვანს. მათი მოსმენის შემდეგ კი მოგეცემათ კითხვების დასმის შესაძლებლობა. მოდით, პირველს ბატონ გელა ნიკოლაიშვილს მოვუსმინოთ.

გელა ნიკოლაიშვილი - ამ ბოლო დღეების განმავლობაში იმდენჯერ მოგვიწია ერთად გამოსვლა, რომ ვინც თვალს ადევნებს რადიოს თუ ტელევიზიას, სათქმელი ბევრი არაფერი დაგვრჩა, მაგრამ რადგან ამ აუდიტორიასთან პირველად ვართ, შევეცდები სქემატურად მოვხაზო ის, თუ რის გაკეთებას დავაპირებ სახალხო დამცველად დასახელების შემთხვევაში. წარსულს არ შევეხები, შეიძლება ხანდახან გადავწვდე ხოლმე, ძირითადად იმაზე ვისაუბრებ, რას ვაპირებ. მაგრამ “აწმყო შობილი წარსულისაგან არის მშობელი მომავალისა”, ამიტომ დავიწყებ იმით, რა მდგომარეობა გვაქვს დღეს საქართველოში ადამიანის უფლებათა დაცვის თვალსაზრისით. რა მდგომარეობაც გვაქვს, ყველა ჩვენგანმა კარგად იცის, მაგრამ მე ჩემს მოსაზრებებს მოგახსენებთ და აქედან გამომდინარე იმაზე ვისაუბრებ, რა უნდა გაკეთდეს ამ მდგომარეობის გამოსასწორებლად.

ალბათ ყველანი ვთანხმდებით იმაზე, რომ ადამიანის უფლებების დაცვის მხრივ ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოში მდგომარეობა გაუარესდა. შევარდნადის პერიოდის მიმართ არავის აქვს ნოსტალგია და დადებითად იმ ხელისუფლებას არავინ ახასიათებს, მაგრამ უნდა ვაღიაროთ, რომ ადამიანის უფლებათა დაცვის კუთხით, სამოქალაქო თავისუფლებათა დაცვის კუთხით, თუნდაც არასამთავრობო ორგანიზაციების საზოგადოებაზე ზეგავლენის თვალსაზრისით გაცილებით მეტი საშუალება იყო შევარდნადის დროს, ვიდრე ბოლო წლებში. დღეს ადამიანი, როგორც ღირებულება, მეათე პლანზეა გადასული. მთავარი გახდა ის, რაც ხდებოდა ჩვენს თვალწინ - გრანდიოზული მშენებლობები, სხვადასხვა სტატისტიკა და რეიტინგები და ადამიანები მათ ფონზე ჩნდებოდნენ მხოლოდ იმისათვის, რომ ტაში დაეკრათ ან აგურებად ყოფილიყვნენ გამოყენებულები კეთილდღეობის ვირტუალური შენობისთვის.

ძალიან ბევრი რამეა გამოსასწორებელი. ის პროპაგანდა, რომელიც ძალიან ბევრს თვალს უხვევდა, მე მაგონებდა 1930-იანი წლების გერმანიას და ამავე წლების ბოლშევიკურ რუსეთს, როდესაც გრანდიოზულ მშენებლობებზე, ჰიდროელექტროსადგურებზე, გზებზე, სკოლებსა და საბავშვო ბაღებზე კეთდებოდა მთავარი აქცენტი და უკანა პლანზე იყო გადასული ადამიანი და მისი უფლებები. ყველამ იცის, რომ ეს ღირებულებები, ადამიანის უფლებები, ძირითადად მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ იქნა აღიარებული, მაგრამ სწორედ 1930-იანმა წლებმა და შემდეგ მეორე მსოფლიო ომმა მისცა მთელ მსოფლიოს იმაზე დაფიქრების საფუძველი, რომ წინა პლანზე წამოეწიათ ეს ღირებულებები. სამწუხაროდ ჩვენ დავბრუნდით იმ მდგომარეობაში, როდესაც ადამიანის უფლებები არაფერს ნიშნავდა და ყველაფერი მხოლოდ პროპაგანდა იყო.

მდგომარეობის შესაცვლელად რამდენიმე მიმართულებით არის საჭირო მოძრაობა. პირველ რიგში ეს გახლავთ საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც მნიშვნელოვნად ზღუდავს ადამიანის უფლებებს და განუსაზღვრელ უფლებას ანიჭებს სახელმწიფო მოხელეებს, სტრუქტურებს და განუსაზღვრელად არის შეზღუდული ერთი კონკრეტული ადამიანის უფლებები. ხშირად მეკითხებიან, რომელია ჩემთვის პრიორიტეტული სფერო. დღეს ჩვენს საზოგადოებას ადამიანის უფლებათა დაცვის კუთხით ყველა მიმართულებით აქვს პრობლემები. ერთ საერთო პრობლემაზე უკვე ვისაუბრე, ეს არის ადამიანის, როგორც ღირებულების დაყენება ცენტრალურ ადგილზე.

პენიტენციური სფერო ჩემი საქმიანობის სფეროა და ამ თემაზე საუბრით არ გადავლით. დღეს საზოგადოება უკვე საკმაოდ ინფორმირებულია ამ კუთხით, მაგრამ ახლაც ციხიდან მოვდივარ და ვფიქრობ, რომ შეიძლება მეორე უკიდურესობისკენ გადავიხაროთ. ფაქტობრივად დღეს ციხეში რეჟიმი აღარ არსებობს. ამაზე სოზარ სუბარსაც ვესაუბრე რამდენიმე დღის წინ. ეს საკმაოდ დიდი საფრთხეა, იმიტომ რომ იმდენი ჰაერი მიაწოდეს უჟანგბადობაში, რომ თავიდან არის რეჟიმი დასამყარებელი. ოღონდ ეს რეჟიმი რასაკვირველია სწორედ მათი უფლებების დაცვაზე, საერთაშორისო ნორმებზე, საქართველოს კანონმდებლობასა და კონსტიტუციაზე უნდა იყოს დამყარებული. სხვათა შორის ერთი უკიდურესობიდან მეორე უკიდურესობაზე გადასვლაც ძნელი იქნება. როდესაც უკვე ვეღარ არჩევ, ვინ არის პატიმარი და ვინ ციხის ადმინისტრაციის თანამშრომელი, და მდგომარეობას, “პოლოჟენიას” ინარჩუნებენ არა ადმინისტრაციის წარმომადგენლები, არამედ პატიმრები, კრიმინალები. უნდა ითქვას, რომ ბუნებით კრიმინალი ყველა არ არის, მაგრამ რაღაც კატეგორია რა თქმა უნდა არის და მათ არ უნდა მიეცეთ იქ წესრიგის დამყარების საშუალება. არა აქვს მნიშვნელობა, “კანონიერი ქურდი” ერქმევათ თუ “მაყურებელი”. ამ თვალსაზრისით ბევრია გასაკეთებელი. შეიძლება ძალიან ბევრი საყვედურიც მიიღოს ახალმა ხელისუფლებამ და სახალხო დამცველსაც ბევრი ექნება სამუშაო. შეიძლება ბევრი სიმწელე გაჩნდეს, მაგრამ ნაბიჯ-ნაბიჯ უნდა ავხსნათ ყველაფერი, პატიმრებს და მათ მშობლებს უნდა ავხსნათ, რომ ქაოსს ყველაფერი სჯობია. ქაოსია ხდება დიქტატურის და სხვა ყველაფრის საფუძველი.

ასევე მკვეთრად იყო შეზღუდული ჟურნალისტების უფლებები თუნდაც იმ თვალსაზრისით, რომ შეუძლებელი იყო ინფორმაციის მოპოვება. მიმაჩნია, რომ კანონმდებლობაც დასახვეწია. ფორმალურად კი არის მითითებული, რომ საჯარო სამსახური ვალდებულია ათდღიან ვადაში გასცეს დოკუმენტი, მაგრამ იცით, რომ პრაქტიკაში ასეთი ინფორმაციის მოპოვება შეუძლებელი ხდებოდა. მე არაოფიციალურ

გასაიდუმლოებაზე ვსაუბრობ, თორემ გრიფით საიდუმლოს დადება არც სჭირდებოდათ. ეს ეხება სასამართლოების დახურვასაც.

წინა ხელისუფლების წარმომადგენლები იმაზე აპელირებდნენ, რომ სასამართლო პროცესები ამერიკაშიც დახურულია ვიდეოკამერებისთვის, თუმცა უნდა ითქვას, რომ საჯაროობა იქ იმით არის გარანტირებული, რომ ნებისმიერ ადვოკატს შეუძლია გამოიტანოს აუდიოჩანაწერი, რომელსაც თავად სასამართლო აწარმოებს. ეს არის იმის გარანტია, რომ სასამართლო სხდომების ოქმებს ვერ გააყალბებენ. გარკვეული წესით ისევ უნდა იქნას დაშვებული ვიდეოკამერები, ეს მხოლოდ ხელს შეუწყობს სასამართლო პროცესების საჯაროობას და მოსამართლეებსაც არ მისცემს მითითებებით გადაწყვეტილების მიღების საშუალებას. ასეთი მოსამართლეებიც, რომლებიც დამოუკიდებელი გადაწყვეტილების მიღებას არ არიან შეჩვეულები, უნდა შეიცვალოს. უნდა ითქვას, რომ კანონმდებლობით, „გაიდლაინებით“, ახალი ნორმებით და შეზღუდვებით ამის უფლებაც აღარა აქვთ. ვფიქრობ, სა ხალხო დამცველმა ამ მიმართულებითაც უნდა მიმართოს თავისი ძალისხმევა. უმთავრესი პრობლემაა, სასამართლოს დაუბრუნდეს თავისი ფუნქცია. სადაც არ არსებობს მართლმსაჯულება, არ არსებობს დემოკრატია და ადამიანის უფლებათა დაცვის მცირე გარანტიებიც კი. იმიტომ რომ როდესაც ადამიანის უფლება ირღვევა, სასამართლოშიც არა გაქვს იმის გარანტია, რომ იქ იპოვი სიმართლეს, ყველაფერს აზრი ეკარგება. ამითაც იყო განპირობებული ის, რომ სისხლის სამართლის საქმეების 87% საპროცესო გარიგებით სრულდებოდა. ამით ამაცობდა სასამართლოს ხელმძღვანელობა და ამას სასამართლოს მიმართ ნდობის გამოხატულებად აცხადებდა. ჩემი აზრით პირიქით, ეს არის უნდობლობა სასამართლოს მიმართ, იმიტომ რომ მათ არ ჰქონდათ იმის იმედი, რომ თავიანთ სიმართლეს დაამტკიცებდნენ.

რაც შეეხება საპროცესო შეთანხმებას, ადრეც ვამბობდი, რომ საპროცესო შეთანხმება კარგი ინსტიტუტია, მაგრამ ჩვენთან ცუდად არის გამოყენებული. ნორმალურ ქვეყნებში მას ნორმალურად იყენებენ და კარგი ეფექტიც აქვს. ჩვენთან ის ბიუჯეტის შევსების წყაროდ არის ნაქცევი.

ბევრია სამუშაო დევნილთა უფლებებზეც, აქაც სჭირდება დახვეწა საკანონმდებლო ბაზას. ვიღაცამ შეიძლება იკითხოს, პარლამენტში ხომ არ ვარ, რომ საკანონმდებლო ბაზაზე ვიზრუნო, მაგრამ ვფიქრობ, რომ სახალხო დამცველმა ორი მიმართულებით უნდა იმუშაოს. სადაც მასობრივად ხდება დარღვევები, ეს საკანონმდებლო ბაზით არის განპირობებული და არა კონკრეტული მოხელეების ქცევით და ამ მიმართულებით რეკომენდაციები უნდა შესთავაზოს პარლამენტს, ასევე უნდა იმუშაოს კონკრეტული მოხელის მხრიდან კონკრეტული პიროვნების უფლებების დარღვევის ფაქტებზე.

და ბოლოს, კარგია სახალხო დამცველის მიერ წელიწადში ერთხელ ანგარიშის მომზადება, შეიძლება ორჯერაც იყოს, როგორც ადრე, მაგრამ ჩემი აზრით სახალხო დამცველმა ყოველთვიურად უნდა მოაწყოს საჯარო შეხვედრები აუდიტორიასთან და შეაჯამოს ყოველი თვის შედეგები. საზოგადოებას თავისი მუშაობის შედეგები უნდა ჩააბაროს. ეს უფრო იქნება პულსზე ხელის დადება იმის გასაგებად, თუ რა ხდება ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში საქართველოში. ღმერთმა ქნას უინტერესო გახდეს ყოველთვიური ანგარიშები, იმიტომ რომ აღარ იყოს დარღვევები, მაგრამ ამის ილუზია არავის აქვს. არ არსებობს ხელისუფლება, რომელსაც ეს პრობლემები და მიდრეკილებები არ ჰქონდეს. თავისი ბუნებით ხელისუფლება ასეთია. ცხოვრებაა ასეთი, რომ სახელმწიფო მოხელეებსა და პიროვნებებს შორის ურთიერთობაში ხშირად

ხდება დარღვევები. ამასწინათ ბიძინა ივანიშვილმა განაცხადა, რომ ყველა მინისტრი უფლებადამცველი უნდა იყოს, მაგრამ ეს ჩემი აზრით მართლაც ოცნება და გულუბრყვილობაა. როდესაც ის პრაქტიკულად ჩაებმება მართვაში, დაინახავს, რომ ეს ასე არ არის.

ყველა ერთად უნდა შევეცადოთ, საზოგადოება აქტიური უნდა იყოს. ძალიან მიხარია, რომ დღეს ამდენ ადამიანს ვხედავ. იმედი მაქვს, რომ ის ადამიანი, რომელსაც აირჩევენ სახალხო დამცველად, გაამართლებს ნდობას და ამ საკითხების მიმართ შენარჩუნდება ის ინტერესი, რომელსაც დღეს ამჟღავნებთ.

გოგი გვახარია - რაც შეეხება “ოცნებას”, როდესაც კანდიდატები წარდგებიან პარლამენტის წინაშე, ჩვენთვის ძალიან საინტერესო იქნება, თავად თქვენ თუ გააკრიტიკებთ იმას, რაც ამ დღეებში ხდება საქართველოში. მოგეხსენებათ, რომ როდესაც ათავისუფლებენ პატიმრებს, ისინი ძირითადად დაკავშირებულები არიან “ოცნებასთან”, ან ათავისუფლებენ “ცნობად სახეებს” პატიმრებს შორის და არავინ გვიხსნის, რატომ ათავისუფლებენ მაინცდამაინც ამ ადამიანებს. ბუნებრივია, რომ ეს კითხვები არსებობს ხელისუფლების მიმართ.

ქალბატონი ლია იყო ერთ-ერთი პირველი, რომელმაც გახედა და ეს იკითხა. ეს არ არის პოპულარული კითხვა. ამ კითხვის შემდეგ უმრავლესობამ შეიძლება ხმა აღარ მოგცეს. რა უნდა გააკეთოს დღეს ადამიანმა, რომელიც ჯერ არ გამხდარა სახალხო დამცველი, მაგრამ მას და საზოგადოებას აქვს ამის სურვილი. ქალბატონ ლიას მოვუსმინოთ.

ლია მუხაშავერა - მოგესალმებით ყველას. ვფიქრობ, რომ მართლაც ჯანსაღი პროცესი დაიწყო და მადლობა ღმერთს, რომ სამოქალაქო საზოგადოებამ თავისი არსებობა, განვითარების რაღაც ეტაპი იმით გამოხატა, რომ დაიწყო კამპანია, რომელსაც არავინ ელოდა, რომ სამოქალაქო სექტორი დაასახელებდა სახალხო დამცველის კანდიდატებს და ასეთი ცხოველი ინტერესი გაჩნდებოდა მისი განხილვის პროცესში. მიმაჩნია, რომ მიუხედავად იმისა, ჩემთვის როგორ დამთავრდება ეს კამპანია, ეს ძალიან დიდი მონაპოვარია. ვხუმრობ ხოლმე, რომ დემოკრატიის ჯინი ბოთლიდან არის ამოსული და მას ბოთლში ველარავინ ჩააბრუნებს. როდესაც წინასაარჩევნო კამპანიის პროცესში ხანდახან გამოვდიოდი ხოლმე შეკრებებზე და ვცდილობდი ადამიანებისთვის ამეხსნა, რომ მთავარი იყო მისულიყვენ საარჩევნო ყუთებთან და ვერავინ შეძლებდა მათი ნების, არჩევანის დამახინჯებას, რომ ს აერთაშორისო საზოგადოებრიობაც აღიარებდა თუკი ამომრჩეველთა უმრავლესობა გააკეთებდა თავის არჩევანს, სკეპტიკურად მიყურებდნენ. დღეს ასე აღარ არის. ის დროც მახსოვს, როდესაც ქუჩაში მაჩერებდნენ და მეკითხებოდნენ, რამე გვეშველებოდა თუ არა და რომ ვამბობდი, აბა რა, ხმამაღლა არავინ მეუბნებოდა, მაგრამ სახეზე ეწერათ გამომეტყველება - მე თქვენ ჭკვიანი ქალი მეგონეთ. ახლა ვფიქრობ, რომ საზოგადოებამ დაამტკიცა, რომ ძალაუფლება მისია და მხოლოდ მას გადასცემს მას, ვინც მას იმსახურებს, თანაც დროებით, არჩევნების წესით და მერე სათანადო პასუხსაც მოსთხოვს.

ვიდრე პარლამენტს სრულად დაუწყია თავისი საქმიანობა, ვიდრე მთავრობა შეუქმნია და სათანადო მინისტრები დაუმტკიცებია, იწყება პატიმართა გათავისუფლება. მეც ციხიდან მოვდივარ. იქ მართლაც არის ფეთქებადსაშიში სიტუაცია. ამას ძალიან ბევრი მიზეზი აქვს, მაგრამ ჩემი აზრით უმთავრესი ის არის,

რომ პატიმრები ხედავენ, რომ ყოველდღე ვიღაც ისე გადის, რომ გათავისუფლების საფუძველი უცნობია. ბევრი ადამიანი აცნობიერებს, რომ ის არის პოლიტიკის მსხვერპლი და არა დანაშაულის ჩამდენი პირი. არ შემეშინდება ამ დარბაზში ვთქვა ჩემი მოსაზრება, რომ პოლიტპატიმარია ყველა, ვინც პოლიტიკის შეცვლის შედეგად გახდა პატიმარი და სხვა დროს, როდესაც ასეთი პოლიტიკა არ იყო ამ ქვეყანაში, ჯერ კიდევ შევარდნაძის დროს, როდესაც მან კორუფციასთან ბრძოლის საბაბით დაიწყო დაპატიმრებები და დახვრეტებიც კი, მაშინაც კი პენიტენციური სისტემის პოპულაციის რაოდენობა 6 ათასზე მეტი არ ყოფილა. როდესაც 2000 წელს 6 ათასს გადააჭარბა, მოხდა დიდი შეწყალება და ბევრი პატიმარი გამოუშვეს, რომ მათი რაოდენობა 6 ათასამდე დასულიყო. დღეს 25 ათასია და ვამტკიცებ, რომ ამისი მიზეზი ის კი არ არის, რომ მოსახლეობამ დანაშაულის ჩადენა გადაწყვიტა, არამედ ის, რომ შეიცვალა პოლიტიკა. ის, რაც დასჯადი არ იყო წინა პერიოდში, “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ დასჯადი გახდა და ეს არის პირდაპირი შედეგი ნულოვანი ტოლერანტობისა.

მე „წამების ექსპერტი“ გახლავართ. და ხშირად მიწევს წამების თემაზე ტრენინგებზე ტრენერად წასვლა. როდესაც აქ ჩამოდიან ექსპერტები, ყველას უჩნდება კითხვა, რატომ ხდება წამება საპრობილემოში, მას შემდეგ რაც მათ უკვე მისჯილი აქვთ სასჯელი. გასაგებია, რომ გამოძიების ეტაპზე შეიძლება არსებობდეს ახსნა, რატომ შეიძლება დასჭირდეთ აღიარებითი ჩვენება, მაგრამ რაღა აზრი უნდა ჰქონდეს წამებას, როდესაც უკვე მსჯავრდებულა პირი. მახსოვს, რომ ამ კითხვაზე პასუხი ერთობლივად გავეცით იმ მოტივით, რომ მასობრივი ტერორისტული პოლიტიკის გარეშე, რაც წამებაში გამოიხატებოდა, შეუძლებელია ამ რაოდენობის პატიმარს მოუაროს იმ ადმინისტრაციამ, რომელიც დღეს პენიტენციურ სისტემაში ჰყავს სამინისტროს. ანუ ასეთ ვითარებაში სრულიად დასაშვები და აუცილებელი ხდება წამება.

ხედავთ, როგორი კატასტროფულია სიტუაცია, როდესაც სისტემას სჭირდება წამება იმისთვის, რომ მოუაროს ამ რაოდენობის პატიმარს. ამიტომაც ვთქვი, რომ პატიმრების მინიმუმ ნახევარი დაუყოვნებლივ უნდა გაათავისუფლონ იმის გამო, რომ ჯერ ერთი სისტემა ვერ აუვა ამ რაოდენობის პატიმრის მოვლას, და მეორეც, რომ მათი ძალიან დიდი ნაწილი მძიმედ დაავადებულია. ევროსასამართლომ დაადასტურა, რომ ამ ქვეყანაში ისეთი მძიმე ინფექციური დაავადებები, როგორიც არის ტუბერკულოზი და ჰეპატიტი, მასობრივად არის გავრცელებული და ეს ძალიან საშიშია. ამიტომ თუკი გადაისინჯება პატიმართა ჯანმრთელობის მგომარეობა, აქ უნდა გავითვალისწინოთ სექსუალური ძალადობის განსაკუთრებული შემთხვევებიც, გარწმუნებთ, რომ პატიმრების ძალიან დიდი რაოდენობა გასათავისუფლებელი იქნება იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ თუ პატიმარი ავადმყოფობის გამო გარდაიცვლება, ეს ციხის ადმინისტრაციის და მთავრობის პასუხისმგებლობის საკითხია, ხოლო თუ მძიმე ავამდყოფი პატიმრის მკურნალობის შესაძლებლობა სამედიცინო მომსახურების გაწევის თვალსაზრისით არ არსებობს, და გარწმუნებთ, რომ მართლაც არ არსებობს, თუ ამას მოინდომებს სისტემა, ეს ძალიან ძვირადღირებულია და ბიუჯეტისთვის შეუძლებელია მისი გაღება, თუნდაც ამ მოტივით ეს ადამიანები უმჯობესია გაათავისუფლონ. ამიტომ ხმამაღლა უნდა ითქვას ამის შესახებ. ყველა საპრობილემო გვაქვს ბომბი, რომელიც შეიძლება ნებისმიერ წამს აფეთქდეს და ხანძრის ჩაქრობა, რომელიც ამ ფეთქებადსაშიშ სიტუაციას შეიძლება მოჰყვეს, ერთობ კრიტიკული და საჭირობო როტაა.

ამიტომ ვფიქრობ, რომ ასეთ სიტუაციაში სახალხო დამცველი უნდა იყოს სწორედ ის პირი, რომელსაც არ შეეშინდება და ამ მოსაზრებებს და ვარაუდებს საჯაროდ

გამოიტანს. ამას გააკეთებს ყოველთვის, მთელი თავისი საქმიანობის პერიოდში, იმიტომ რომ ეს არის თანამდებობა, რომელმაც პირველმა უნდა მიიტანოს ხელისუფლების ყურამდე, რომ ისინი რაც შეიძლება დროულად და ქვეყნის შიგნით გადაწყდეს და არ გახდეს საერთაშორისო ორგანიზაციების ყურადღებისა და განგაშის საგანი.

თუ შევდექით დემოკრატიული სახელმწიფოს გზაზე, სახელმწიფოს დემოკრატიულობის ყველაზე მნიშვნელოვანი კრიტერიუმი და მახასიათებელი გახლავთ ქვეყანაში ადამიანის უფლებათა მდგომარეობა. რაც იმის კვალობაზე, რამდენად ავლენდა ან არ ავლენდა ჩვენი ხელისუფლება ამ მონაცემებს, ბოლო დროს მკვეთრად გაუარესდა და ახალ ხელისუფლებას სჭირდება დაამტკიცოს თავისი დემოკრატიულობა სწორედ იმითი, რომ მკვეთრად უნდა გააუმჯობესოს ადამიანის უფლებათა მდგომარეობა. ეს კი შეუძლებელი იქნება სახალხო დამცველის აქტიურობის, მისი პერსონის და საქმიანობის გარეშე იმ ვითარებაში, როდესაც ამ ქვეყანაში პრაქტიკულად არ ფუნქციონირებს სასამართლო ხელისუფლება. როდესაც ამას ვამბობ, პასუხს ვაგებ ამ საშინელ დასკვნაზე. ერთ-ერთი ჩემი ბოლო საქმე არის “გიორგი ამოევი საქართველოს წინააღმდეგ”, რომლის შესახებ თავის დროზე ვუამბე ბატონ ჰამარბერგს [თომას ჰამარბერგი, ადამიანის უფლებების საკითხებში ევროპის საბჭოს კომისარი 2006-2012 წლებში], რომელიც შეისწავლიდა სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების საკითხებს და შემდგომ ანგარიშიც გამოქვეყნა. მოგეხსენებათ, რომ ეს ორი წლის წინ იყო. ამ საქმეში მივედი დასკვნამდე, რომ სასამართლო, როგორც ხელისუფლება, აღარ წარმოადგენს სამართლებრივი დაცვის ქმედით, ეფექტურ საშუალებას. ეს ახალგაზრდა არ არის უბრალო ახალგაზრდა, “ბრალიანია” იმის გამო, რომ არის მსოფლიოს და ევროპის ჩემპიონი კიგბოქსინგში, სტუდენტი, ძალიან წესიერი ადამიანი. ის არასოდეს ყოფილა შემჩნეული კრიმინალში, დააკავეს. მისი ბრალი უბრალოდ იყო ის, რომ არის ეთნიკურად ქურთი, ცხოვრობს გლდანში, და მიაშგავსეს ვიღაცას, რომელსაც სავარაუდოდ აქვს კრიმინალური წარსული. პოლიციაში, ვინაიდან არ აღიარა ყაჩაღური ფაქტი, რომელიც არ ჩაუდენია, საშინლად აწამეს. მარტო ერთი ეპიზოდით არ დაკმაყოფილდნენ, რაკი ვერ გატეხეს, მეორე ეპიზოდიც მიაკერეს, და ორი ყაჩაღობის ეპიზოდით 22 წლის მსჯავრდებული დღეს სასჯელს იხდის. ადამიანი, რომელიც თავისი ბიოგრაფიისა და ცხოვრების წესის გამო, ხვდებით, როგორი ჯანმრთელი უნდა ყოფილიყო, სწორედ ციხეში დაავადდა ტუბერკულოზით. მართალია უმკურნალეს და დღეს ტუბერკულოზი არ ემუქრება მის ჯანმრთელობას, მაგრამ წამების შედეგად დაკარგა 6 კბილი. როდესაც განვიხილეთ მისი საქმე, პირველი ინსტანციის სასამართლომ ორი ყაჩაღობის ეპიზოდისთვის მას 22 წელი მიუსაჯა, აპელაციამ უცვლელად დატოვა ძალაში ეს განაჩენი. როდესაც უზენაეს სასამართლოში წავიდა საქმე, ეს საკასაციო საჩივარი განიხილეს და დააბრუნეს სააპელაციო სასამართლოში საქმე პირდაპირი მითითებით. სიტყვასიტყვით უწერიათ, რომ განიხილონ დაცვის არგუმენტები და გამამართლებელი პოზიცია, რომელიც დაცვას აქვს. იმის ნაცვლად, რომ უზენაესი სასამართლოს, უმაღლესი სასამართლო ინსტანციის ეს პირდაპირი მითითება გაეთვალისწინებინა, აპელაციამ გადააკოპირა გაუქმებული სააპელაციო სასამართლოს განაჩენი და კვლავინდებურად 22 წელი მიუსაჯა. იმისათვის, რომ დამემტკიცებინა, რომ ეს დოკუმენტი, რომელსაც ხელს სამი მოსამართლე აწერდა, “ქოფი-ფეისთით” იყო შესრულებული, აბზაცები დავნომრე და 22-გვერდიან განაჩენში 28 აბზაცი აბსოლუტურად იდენტურია. მათ შორის ორ აბზაცში გაპარული ორი ტექნიკური შეცდომაც მეორდება.

როდესაც სასამართლოც კი არ არის, არანაირი ფილტრი, ორგანო არ არსებობს, რომელიც ადამიანის უფლებათა ასეთი უხეში ფორმით დარღვევაზე რეიმენაირად მოახდენდა რეაგირებას, მართლაც კრიტიკულია ამ ქვეყნისთვის და სახელმწიფოსთვის, ჰყავდეს ჭეშმარიტად ღირსეული სახალხო დამცველი, რომელიც შეძლებს იმას, რომ რამდენადმე შეამსუბუქოს ვითარება. ეს ქვეყნისთვის მართლაც სახიფათო მდგომარეობაა, რომლის შესახებაც რა თქმა უნდა ყველას არ მოეხსენება.

რაც შეეხება მოვლენებს, რომელმაც შეძრა ქვეყანა, მადლობა მინდა ვუთხრა მედიის იმ წარმომადგენლებს, რომლებმაც სასიკვდილო რისკის ფასად, თავდადების არაადამიანური ძალისხმევის შედეგად მოიპოვა ეს მასალები და საზოგადოებისთვის თვალსაჩინო გახადა, ამ ფაქტებს ახლა გამოძიება სჭირდება. თქვენ იცით, რომ საზოგადოებისთვის არაფერია ცნობილი იმის შესახებ, როგორ მიმდინარეობს გამოძიება, ვინ არის დაკავებული, ეჭვმიტანილი, ბრალდებული, დამკვეთი. ჩვენ, ადამიანის უფლებათა დამცველებმა, ადვოკატებმა და დაინტერესებულმა პირებმა გავაკეთეთ კომენტარი და ვთქვით, რომ ეს არის ნულოვანი ტოლერანტობის პირდაპირი შედეგი და ვიცით, ვინ არის ამ ნულოვანი ტოლერანტობის ავტორი და გამხმომავნებელი, მაგრამ ბრალდების მიმართულება არ არის შესაბამისი. უნდა დაისაჯონ არა ამსრულებლები, არამედ დამკვეთები, ორგანიზატორები და იდეის სულისჩამდგმელები. ამიტომ ამ ქვეყანას მართლაც კრიტიკულად ესაჭიროება ისეთი სახალხო დამცველი, რომელსაც არ შეეშინდება ბრალდების წაყენება ამ ქვეყნის პირველი პირისთვის. მე თავს უფლებას ვამძღვე სააკაშვილი დავადანაშაულო არამართო ასეთ დარბაზებსა და მედიაში, არამედ ჩემს საქმეებში, რომლებიც გასაჩივრებული მაქვს სტრასბურგის სასამართლოში კარგა ხანია.

დავიწყეთ [2007 წლის] 7 ნოემბრის დარბევის საქმით, შემდეგ არის ტელევიდეის ჟურნალისტების საქმე - ათი ჟურნალისტის საქმე სასამართლომ გააერთიანა. როგორც მოგეხსენებათ 7 ნოემბრის აქციის დარბევას ერთდროულად ახორციელებდა შინაგან საქმეთა და თავდაცვის სამინისტროს გაერთიანებული შეიარაღებული ძალები და ასეთ დროს ამ ორი უწყების სამხედრო ქვედანაყოფების ხელმძღვანელობის უფლება კონსტიტუციითა და მოქმედი კანონმდებლობით მხოლოდ პრეზიდენტს აქვს. ეს განმარტება 8 ნოემბრის დილასვე გავაკეთე, მაგრამ არ ვიცი რამდენად არის ცნობილი ამის შესახებ საზოგადოებისთვის. ჩვენი საქმე მოიცავს როგორც ჟურნალისტების, ასევე რიყეზე დაჭრილი სამი მოქალაქის საქმეს. გასაჩივრებულია რუსთაველის გამზირზე ნაცემი ადამიანების საქმე. მინდა სიამაყით გითხრათ, რომ თავად სოზარ სუბარი და კობა დავითაშვილი არიან ჩემი კლიენტები, რომლებიც იმ დღესვე გახდნენ უფლებათა უხეში დარღვევის მსხვერპლნი. ასევე მქონდა პატივი გამესაჩივრებინა [2011 წლის] 26 მაისის საქმე, რომელიც ასევე მოიცავს ათეულობით იმ ადამიანის წინააღმდეგ მიმართულ ძალადობრივ უკანონო ქმედებას, რომელიც ასევე განხორციელდა დედაქალაქის ცენტრში და დღემდე არ ვიცით, როგორ წარიმართა გამოძიება ამ საქმეზე და ვინ დაისაჯა საკადრისად. ასე რომ გამოძიების საკითხი ამ ქვეყანაში კარდინალურად მნიშვნელოვანია.

აქ არის პრობლემა იმასთან დაკავშირებით, რომ არცერთი კანონით გამომძიებლის უფლებამოსილებით აღჭურვილი პირი არ გახლავთ არასაჯარო მოხელე. ყველა, ვისაც შეუძლია დღეს გამოძიების ჩატარება, საჯარო მოხელეა, პროკურატურის ან პოლიციის თანამშრომელი და ბუნებრივია, რომ ასეთი მოხელე არამცდაარამც არ გამოიძიებს ადამიანის უფლებათა დარღვევის საქმეს, ისე როგორც უნდა გამოიძიოს. იმიტომ რომ ფუნდამენტური უფლების დარღვევა შეუძლია მხოლოდ საჯარო პირს,

საჯარო მოხელეს ან საჯარო უფლებამოსილებით აღჭურვილ ინდივიდუმს. ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია ქვეყანაში შეიქმნას პრეცედენტი, როდესაც ნამდვილად დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი გამოძიება შედგება. ეს შეუძლია თავის თავზე აიღოს და თავისი ქოლგის ქვეშ განახორციელოს სახალხო დამცველმა, რომელსაც კანონმდებლობა უზვად აძლევს ამის საშუალებას.

მართალია სახალხო დამცველის შესახებ კანონში პირდაპირ არ წერია “გამოძიების უფლებამოსილება”, მაგრამ გარწმუნებთ, რომ ის უფლებამოსილება, რომელსაც კანონი აძლევს სახალხო დამცველს, მას აძლევს შესაძლებლობას, აქტიურად იმოქმედოს, შეისწავლოს, განიხილოს, გააანალიზოს საქმის მასალები, გამოითხოვოს ნებისმიერი დოკუმენტი, ასევე მოითხოვოს ახსნა-განმარტება ნებისმიერი პირისაგან. ეს არის სიტყვები, რომელიც ჩაწერილია კანონში. ხოლო ყოველი საჯარო პირი და თანამდებობის პირი ვალდებულია ყოველმხრივ ხელი შეუწყოს (ეს სიტყვები სხვა კანონში არ წერია) სახალხო დამცველის საქმიანობას. ამიტომ ეს არის უზარმაზარი შესაძლებლობა, რომელიც ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ აქამდე არ ყოფილა გამოყენებული ამ ქვეყანაში ადამიანის უფლებათა დაცვის თვალსაზრისით. და თუ იქნება ის გამოყენებული, პირობას გაძლევთ, რომ ეს იქნება ძალიან კარგი შესაძლებლობა ქვეყანაში ადამიანის უფლებათა მდგომარეობის შესაცვლელად.

ის ვიდეომასალა ჩვენთან ერთად ნახა მთელმა მსოფლიომ და ათეული წლები დაგვჭირდება მთელ საზოგადოებას იმისათვის, რომ ჩამოვირეცხოთ ის საშინელი რეპუტაცია, რომელიც ამის შედეგად შეგვექმნა მიუხედავად იმისა, ვმონაწილეობდით მასში რაიმე ფორმით თუ არა. ეს არის მთელი ერის, ქვეყნისა და საზოგადოების სირცხვილი და ვფიქრობ, რომ ეს შესაძლოა ამგვარად არ იყოს გაცნობიერებული ამ ეტაპზე.

ვფიქრობ, ძალიან მნიშვნელოვანია გაგიზიაროთ ჩემი მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ ევროსასამართლოს 38 გადაწყვეტილებიდან საქართველოს მთავრობის წინააღმდეგ, არცერთი სათანადოდ აღსრულებული არ გახლავთ. და სახალხო დაცველს ამისათვის არასდროს მიუქცევია ყურადღება. ჩემი აზრით ეს უნდა იყოს მომავალი სახალხო დამცველის საქმიანობის ერთ-ერთი ქვაკუთხედი, იმიტომ რომ უფლებადამცველები იმისათვის ვასაჩივრებთ საქმეებს სტრასბურგის სასამართლოში, რომ იმ პრეცედენტულმა გადაწყვეტილებამ შეცვალოს და აღადგინოს არამართო ჩვენი ერთი კონკრეტული კლიენტის დარღვეული უფლება, არამედ შეცვალოს ქვეყანაში სიტუაცია, კანონმდებლობა და პრაქტიკა, რომელმაც გამოიწვია ეს დარღვევა. ამიტომ მთავრობა მიუყურადებდა ამ აღსრულებებს. ვფიქრობ, საკანონმდებლო წესით, იდეალური იქნება თუ შევქმნით ისეთ პროცედურას, რომ მთავრობის მიერ სტრასბურგის სასამართლოში საქმის წაგების შემთხვევაში ქვეყნის შიგნით ავტომატურად იწყებოდეს მოკვლევა, გამოძიება, რომელიც გამოავლენდა კონკრეტულად რომელი საჯარო მოხელის მიერ დაშვებულმა რომელმა კონკრეტულმა შეცდომამ, გადაცდომამ თუ დანაშაულმა გამოიწვია ევროსასამართლოს ეს გადაწყვეტილება და იმის კვალობაზე, ვის რა გადაცდომა ან შეცდომა ექნება ჩადენილი, მოეთხოვებოდა კონკრეტული პასუხი, ხოლო ის თანხა, რომელიც კომპენსაციის სახით გადაიხადა ბიუჯეტმა, ბიუჯეტს ამ პირების პირადი ქონებიდან აუნაზღაურდებოდა მათ მიერ გადახდილი თანხის სახით. ასე რომ სამუშაო მართლაც ძალიან ბევრია.

ჩემი აზრით მიუხედავად იმისა, ვინ გახდება სახალხო დამცველი, საკმარისზე მეტი საზოგადოებრივი მხარდაჭერა უკვე არსებობს, რომ მან განახორციელოს ყველაზე თამამი და დაუჯერებელი მოსაზრებები იმისათვის, რომ ამ ქვეყანაში ყველამ ერთად

თავი ვიგრძნოთ უფრო მეტად დაცულად და აღარ ვიყოთ მომსწრე იმ საშინელი მოვლენებისა.

გოგი გვახარია - პარადოქსია, სახალხო დამცველი, რომელიც ყველას უფლებებს უნდა იცავდეს, და სახალხო დამცველი, რომელიც ყველას არ ეყვარება. ამ პარადოქსზე ვფიქრობდი, როდესაც თამარ გურჩიანს წარადგენდა მედია. მოდით ახლა მას მოვუსმინოთ.

თამარ გურჩიანი - ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რაც თქვით, ის არის, რომ დაზეპირებული ფრაზებით ვსაუბრობ. მაგრამ მე ჩემს საუკეთესო ტრადიციას ვაგრძელებ და და წინასწარ დაწერილი ტექსტი მაქვს. ციტატით დავიწყებ, რომელიც დაახლოებით 15 წლის წინ წავიკითხე საჯარო ბიბლიოთეკის გაყინულ სამკითხველო დარბაზში: “ჩვენთვის თავისთავად ცხადია ის ჭეშმარიტება, რომ ადამიანები შექმნილები არიან, როგორც თანასწორი არსებები, რომ მათ ღმერთმა მიანიჭა გარკვეული ხელშეუვალი უფლებები, როგორც არის სიცოცხლე, თავისუფლება და ბედნიერებისკენ ლტოლვა, რომ ამ უფლებათა განსამტკიცებლად იქმნებიან მთავრობები, რომლებიც თავიანთ კანონიერ ძალაუფლებას ღებულობენ იმათი თანხმობით, ვისაც ისინი განაგებენ. რომ თუ გამგებლობის რაიმე ფორმა ამ მიზნის შემლახავი გახდება, ხალხს ენიჭება უფლება, შეცვალოს ან გააუქმოს იგი და შექმნას ახალი მთავრობა. დააფუძნოს იგი ისეთ პრინციპებზე და ისეთი ძალაუფლებით აღჭურვოს, როგორც მისი აზრით ყველაზე ხელსაყრელი იქნება მისი უსაფრთხოებისა და ბედნიერებისათვის”. ეს არის ციტატა ამერიკის შეერთებული შტატების დამოუკიდებლობის დეკლარაციიდან, რომელიც მიღებულ იქნა 1776 წლის 4 ივლისს. დარწმუნებული ვარ, ნებისმიერი იურისტი ან უფლებადამცველი ასე არ დაიწყებდა თავის მოხსენებას, ის გაიხსენებდა ჯერ საფრანგეთის რევოლუციას, შემდეგ აუცილებლად შეეხებოდა მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ პერიპეტეებს და დაასრულებდა ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპის საბჭოს რეგიონული მექანიზმით. მაგრამ ეს არ არის კლასიკური ლექცია ადამიანის უფლებათა შესახებ. ამას არ ვაპირებ დღეს. როგორც გულწრფელმა ადამიანმა, მინდა ჩემი დამოკიდებულების შესახებ მოგახსენოთ.

15 წლის წინ გავიაზრე ის, რომ ადამიანის სიცოცხლე, თანასწორობა და თავისუფლება და მისი სწრაფვა ბედნიერებისკენ არის სახელმწიფოს საზრისი. მე კიდევ უფრო შემძრა იმ ფაქტმა, რომ იმავე საჯარო ბიბლიოთეკის გაყინულ დარბაზში წავიკითხე და შევადარე ის 1918 წლის 26 მაისის ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობის აქტს, რომელიც გასაოცრად ემთხვევა ამერიკის შეერთებული შტატების დამოუკიდებლობის დეკლარაციას. “საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა თავის საზღვრებში თანასწორად უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებებს განურჩევლად ეროვნებისა, სარწმუნოებისა, სოციალური მდგომარეობისა და სქესისა”. არც 1918 და არც 1921 წელს ჩვენს დამფუძნებელ მამებს არ შეპარვიათ ეჭვი იმაში, რომ ადამიანის ღირსება, თანასწორობა და თავისუფლება წარმოადგენს სახელმწიფოსთვის ფუნდამენტს. მაგრამ თქვენ იცით, რომ 1921 წლის კონსტიტუციამ სულ რაღაც ოთხი დღე იცოცხლა. ძალიან დიდი დრო დაგვარგეთ. ჩვენს ქვეყანას კი გააჩნია მრავალსაუკუნოვანი ისტორია, მაგრამ ჩვენი სახელმწიფო ძალიან ახალგაზრდაა. მე პირადად თერთმეტი წლის ვიყავი, როდესაც საქართველომ დამოუკიდებლობა გამოაცხადა და ამ დამოუკიდებლობის ოცდაერთი წლის

განმავლობაში არასოდეს მინახავს ადამიანი პოლიტიკური იდეოლოგიის და ღირებულებათა სისტემის ცენტრში. არც არავისგან მომისმენია, რომ ადამიანს აქვს უფლება, ისწრაფოდეს ბედნიერებისკენ და სახელმწიფო იმისთვის უნდა არსებობდეს, რომ ადამიანმა თავისი პოტენციალი გამოიყენოს. ჩვენს ქვეყანაში ეს გასაგები მიზეზების გამო ხდებოდა. ჩვენს წინაშე ყოველთვის იდგა დილემა, თავისუფლებისა და უსაფრთხოებისა და ის ყოველთვის უსაფრთხოების სასარგებლოდ წყდებოდა.

ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითი მოვიყვანე, მაგრამ არ ვფიქრობ, რომ ის იდეალური ქვეყანაა. ეს არის ქვეყანა, რომელიც ჯერ კიდევ იყენებს სასჯელის ისეთ არაადამიანურ და უმკაცრეს ზომას, როგორც არის სიკვდილით დასჯა. ამერიკის შეერთებულ შტატებს ხელი არა აქვს მოწერილი ბავშვის უფლებათა და ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენციაზე, მაგრამ ამერიკა ნამდვილად არის სამაგალითო ქვეყანა, სადაც ხელისუფლების წონასწორობა გახდა შესაძლებელი. როგორც ბენჟამინ ფრანკლინი ამბობდა, ის ვინც თავისუფლებას შესწირავს უსაფრთხოებას, არც თავისუფლებას იმსახურებს და არც უსაფრთხოებას. ბევრისთვის არის ეს გამონათქვამი გაუგებარი. ჩვენთვის თანაბრად მნიშვნელოვანია თავისუფლებაც და უსაფრთხოებაც. მაგრამ ამ ბალანსის შენარჩუნება ამ ორ ინტერესს შორის შესაძლებელია მხოლოდ ხელისუფლების დანაწილების შემთხვევაში, რაც ჩვენს სახელმწიფოში არ გვქონია.

სახალხო დამცველის ინსტიტუტი სწორედ იმიტომ შეიქმნა 1995 წელს, ჩვენს უკვე მოქმედ კონსტიტუციაში იმიტომ იქნა ის გათვალისწინებული, რომ ხელისუფლების დანაწილება, გაწონასწორება და კონტროლი ყოფილიყო შესაძლებელი. დღეს ვისმენტ სახალხო დამცველის ინსტიტუტის შეფასებებს და გასაგებია, რომ ძალიან დიდი მოლოდინი არსებობს ამ ინსტიტუტის მიმართ. მაგრამ ეს მოლოდინი ისევ იმ ტრავმას ეფუძნება, რაც გვქონდა წინა ხელისუფლების პირობებში, როდესაც ძალაუფლება კონცენტრირებული იყო ერთ ადგილას, არ არსებობდა მიუკერძოებელი და დამოუკიდებელი სასამართლო და არანაირ ფუნქციას არ ახორციელებდნენ გამოძიების და ზედამხედველობის ორგანოები. ასეთ პირობებში, ბუნებრივია, გასაგებია რატომ არსებობს ამ ინსტიტუტის მიმართ ასეთი მოთხოვნები. მაგრამ თავის დროზე ჩვენი ქვეყნის კონსტიტუციით გათვალისწინებული სახალხო დამცველი არ იყო ის, ვინც ყველა ფუნქციას თავის თავზე აიღებდა. ეს გახლდათ სახალხო დამცველი, რომელსაც უნდა ეკონტროლებინა და ზედამხედველობა გაეწია ადამიანის უფლებების დაცვაზე. ის პროცესიც, რომელიც დღეს მიმდინარეობს ჩვენს ქვეყანაში, და მათ შორის დისკუსიები სახალხო დამცველის კანდიდატებს შორის, ადასტურებს იმას, რომ პირველად ვდგავართ ისტორიული გამოწვევის წინაშე, ავირჩევთ თუ არა რეალურად პოლიტიკურად ნეიტრალურ სახალხო დამცველს, რომელიც არ იქნება არცერთი პოლიტიკური გუნდის ნაწილი და რომლის ერთადერთი ფუნქციაც იქნება ის, რასაც ითვალისწინებს კონსტიტუცია და კანონი და მისი დაცვა.

ზოგადად, ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებით კრიზისი, თუ შეიძლება ამას კრიზისი ეწოდოს, მსოფლიოში არსებობს. მიღწეულ კუნდერას ნათქვამი რომ გავიხსენოთ იმასთან დაკავშირებით, რომ ყველა სურვილს ადამიანის უფლებას ვუწოდებთ, საბოლოო ჯამში ეს შინაარსისგან ცლის თავად ამ უფლებებს. როდესაც სოციალურ და ეკონომიკურ უფლებებზე ვაკეთებდი აქცენტს, ადამიანებს შევამჩნიე სკეპტიციზმი. ხალხი მადანამაულებდა იმაში, რომ სოციალურ და ეკონომიკურ უფლებებზე ხაზგასმა შეიძლება სწორედ იმას ნიშნავდეს, რომ გაუფასურება მოხდეს და როგორც პირველი ომბუდსმენი სარალიძე არაფერს აკეთებდა არცერთი უფლების, მათ შორის სოციალურ-

ეკონომიკური უფლებების ნაწილში, იგივე განმეორდება. ეს ნიჰილიზმი ჩემთვის გასაგებია, მაგრამ თუ ჩვენ არ ავირჩიეთ სახალხო დამცველი, რომლისთვისაც თანაბრად პრიორიტეტული იქნება ყველა უფლება, მათ შორის სოციალური და უკონომიკური უფლებები, ის სისტემა არასოდეს დაინგრევა. იმიტომ რომ ის სწორედ იმაზე იდგა, რომ კონსტიტუცია არ იყო დაცული და კანონმდებლობას არავინ სცემდა პატივს.

ოპტიმისტური არ იქნება განცხადება, რომელსაც ახლა გავაკეთებ, მაგრამ სისტემა კიდევ შენარჩუნდება, თუკი მხოლოდ სახალხო დამცველზე გავაკეთებ აქცენტს, თუკი მხოლოდ ამ თემაზე გვექნება ასეთი დისკუსიები. იმიტომ რომ კონტექსტი, რომელიც გვაქვს ქვეყანაში, სავალალოა. ჩვენ გვქონდა სასამართლო, რომელმაც საქმეების 93%-ისთვის გამამატყუნებელი განაჩენი მიიღო. საქმეების 50% იმით სრულდებოდა, რომ ადამიანები ციხეში მიდოდნენ. ჩვენ გვყავს 25 ათასამდე პატიმარი სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში. ეს ბუნებრივია აბსოლუტურად წარმოუდგენელი კონტექსტია, რაც თუ არ შეიცვალა დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს შექმნით და პროკურატურის პოლიტიკური გავლენისგან გათავისუფლებით, არაფერი ეშველება. ამას სახალხო დამცველი საკუთარ თავზე ნამდვილად ვერ აიღებს. მაგრამ როდესაც ვამბობ, რომ არცერთი ადამიანი არ არის მეორეხარისოვანი და ყველა პირველხარისხოვანია, ვგულისხმობ ზუსტად იმას, რასაც ვამბობ. იმიტომ რომ ჩვენ გვყავს მეორეხარისხოვანი ადამიანები, რომლებიც შეიძლება საპატიმროებში მყოფ 25 ათას ადამიანში არ შედიან, მაგრამ გვყავს 300 ათასი დევნილი, რომელთა საცხოვრებელი პირობები პატიმრობის საერთაშორისო სტანდარტებსაც არ აკმაყოფილებს.

ჩვენ გვყავს 152 ათასი სიღარიბის ზღვარს მყოფი ოჯახი. ეს იმას ნიშნავს, რომ მათ არ აქვთ საკვები და ელემენტარული საცხოვრებელი პირობები. ძალიან უხერხულად ვგრძნობ თავს, როდესაც კონკრეტულ ადამიანებზე ციფრებით ვსაუბრობ, მაგრამ ეს რეალობაა. ამიტომ გვჭირდება სახალხო დამცველი, რომელიც ყველა ადამიანის ინტერესს თანაბრად დაიცავს, უფრო სწორად ზედამხედველობას გაუწევს იმას, რომ სახელმწიფომ ყველა ადამიანის უფლება თანაბრად დაიცვას. მესმის, ისიც ძალიან კონტრავერსულია, როდესაც ვამბობ, რომ არ არსებობს პრიორიტეტი და პრიორიტეტი სწორედ მათ არარსებობაში მდგომარეობს. მაგრამ თუ ეს არ შეიცვალა, ჩვენს ქვეყანაში აღარაფერი შეიცვლება უკეთესობისკენ.

რაც შეეხება იმას, თუ რა უნდა გააკეთოს თავად სახალხო დამცველმა, ამაზე ჩემმა კოლეგებმა უკვე ისაუბრეს. პირველი, და ყველაზე მნიშვნელოვანი გარანტია, რაც სახალხო დამცველს სჭირდება, არის პოლიტიკური ნეიტრალიტეტი. სახალხო დამცველმა საკუთარი ქცევა უნდა აქციოს მაქსიმად სხვებისთვის. თუ ჩვენ ამ ეთიკური ნორმების და კანონმდებლობის დარღვევა დავიწყეთ, ვერასოდეს ვერ გავხდებით კარგი სახალხო დამცველები. მას ხმა უნდა მისცეს ძალიან მრავალფეროვანმა, მაგრამ იმ ასორტიმოდან პარლამენტარმა, რომელიც ჩვენ ავირჩიეთ. ვეთანხმები ქალბატონ ლიას, ჩვენი საზოგადოება დღეს ნამდვილად მეტს იმსახურებს, იმიტომ რომ მან არამარტო აირჩია თავისი ხელისუფლება, არამედ იმიტომაც რომ გააფთრებული იბრძოდა თავისი საარჩევნო ხმის დასაცავად. ეს ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში ასევე უპრეცედენტო შემთხვევა იყო.

სახალხო დამცველს უფრო მეტის გაკეთება შეუძლია. მე უკვე ვისაუბრე იმაზე, რომ მისი მიდგომა უნდა იყოს ისეთი, რომ ყველა უფლების მიმართ უნდა იყოს მგრძობიარე. სახალხო დამცველმა ისეთივე ყურადღება უნდა მიაქციოს პატიმართა უფლებებს, როგორც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებს. ყველაზე დიდი

საშინელება ის არის, რომ მაგალითად შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების შესახებ სტატისტიკის მოპოვებაც კი შეუძლებელია, იმდენად იგნორირებულია ეს ხალხი. და როცა ვამბობთ, რომ მეორეხარისოვანი ადამიანი არ არსებობს, ჯერ ის უნდა ვალიართ, რომ მიდგომა კი ასეთია, მაგრამ ასეთი ადამიანები გვყავს ჩვენს რიგებში, მაგრამ მათ ვერ ვამჩნევთ. ამიტომ სახალხო დამცველმა ადამიანის ღირსება, თანასწორობა და თავისუფლება - ყველა ეს ღირებულება თანაბრად უნდა გაითვალისწინოს და აიძულოს სახელმწიფო, რომ მათ ასევე თანაბრად სცეს პატივი.

სახალხო დამცველი ჩართული უნდა იყოს ყველა პროცესში. მიუხედავად იმისა, რომ როგორც გითხარით ძალიან დიდი მოლოდინი არსებობს სახალხო დამცველის მიმართ, მან არ უნდა გადააჭარბოს თავის ძალაუფლებას. ის ვერ გახდება ვერც გამომძიებელი, ვერც პროკურორი და ვერც მოსამართლე. მან თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში უნდა იმოქმედოს. თუმცა ის უფრო პროაქტიული უნდა გახდეს. მაგალითად როდესაც ვსაუბრობთ სილატაკეზე, რომელშიც ცხოვრობენ ადამიანები, მათ შორის ბავშვები, გვჭირდება სახალხო დამცველი, რომელიც ბიუჯეტის პროცესში იქნება ჩართული და სახელმწიფოს ამ ეტაპზე აიძულებს ამ ფუნდამენტური უფლებების დაცვას. სახალხო დამცველმა ასევე უნდა ითანამშრომლოს პარლამენტთან. ვეთანხმები ჩემს კოლეგებს, ჩვენს გვაქვს კანონმდებლობა, რომელიც შესაცვლელია. და რაც ყველაზე მთავარია, ამ გარდამავალ ეტაპზე სახალხო დამცველმა ასევე არ უნდა დაუშვას ის, რომ იგივე შეცდომები გამეორდეს. მაგალითად, ბატონ გოგის კითხვას რომ მივუბრუნდეთ, თუკი პოლიტიკური პატიმრები დაკავებულები არიან ზარის საფუძველზე, ისინი ასევე ზარის საფუძველზე არ უნდა გათავისუფლდნენ. სახალხო დამცველმა აუცილებლად უნდა მიიღოს მონაწილეობა იმ მექანიზმის შემუშავებაშია, მაგალითად ეს იქნება ახლად აღმოჩენილი გარემოებების საფუძველზე გარკვეული სამართლებრივი პროცედურის დაწყება. და შემდეგ აუცილებლად მონიტორინგი უნდა გაუწიოს იმას, რომ ეს ყველაფერი ნამდვილად კანონით გათვალისწინებული წესით მოხდება, ბუნებრივია, არცერთი უკანონო პატიმარი არ უნდა დარჩეს საპატიმროებში. ჩვენ არ უნდა ისინი იქ დავტოვოთ წუთების განმავლობაშიც კი. მაგრამ მნიშვნელოვანია, რომ პროცედურა ამ ეტაპზე დაცული იყოს. ამიტომ ამას აუცილებლად უნდა შეუწყოს ხელი სახალხო დამცველმა. სხვა კონკრეტულ თემებზე შეკითხვების დასმის შემდეგ ვისაუბრებ.

გოგი გვახარია - დიდი მადლობა. ბატონი დიმიტრი არ მობრძანდა. ამიტომ ახლა უკვე შეგიძლიათ დასვათ შეკითხვები.

თაკო კაკაბაძე - სამივე კანდიდატს ვუსვამ კითხვას. მაინტერესებს რა პრობლემებს გამოკვეთდით ქალთა და ბავშვთა უფლებების დაცვის თვალსაზრისით. კანდიდატები ძირითადად მაინც სასჯელადრულების სისტემასა და სასამართლოზე საუბრობდნენ. ასევე მაინტერესებს თქვენი პოზიციები სექსუალურ უმცირესობებთან დაკავშირებით.

ნინია კაკაბაძე - “კავკასიის“ ეთერში, როდესაც სწორედ სექსუალურ უმცირესობებთან დაკავშირებით დაისვა შეკითხვა, ბატონი დიმიტრი ლორთქიფანიძე სწორედ ამას ამბობდა, რომ თამარ გურჩიანი არის მათი უფლებების დამცველი. მაშინ ბატონმა გელამ და ქალბატონმა ლიამ დიპლომატიურად აარიდეს თავი ამ თემაზე საუბარს. ამიტომ იქნება დღეს უფრო კონკრეტულად ისაუბროთ. ბატონმა გელამ თქვა,

რომ მას ძალიან ბევრი ჰომოსექსუალის უფლება აქვს დაცული და ამით თქვა, რომ ის არ ერჩის მათ. ადვოკატი იცავს სერიული მკვლელის უფლებასაც, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ის ფიქრობს, რომ ის არ არის დამნაშავე.

გოგი გვახარია - გამოდის, რომ ჰომოსექსუალებზე საუბრისას სერიული მკვლელები გახსენდება?

ნინია კაკაბაძე - რა თქმა უნდა არა. ეს ყველაზე უტრირებული მაგალითია იმისათვის, რომ განვმარტო, რას ვგულისხმობ. ამიტომ იქნებ კონკრეტულად გვიპასუხოთ, ფიქრობთ თუ არა, რომ ამ ადამიანების უფლებები დღეს ქვეყანაში არის დარღვეული, ფიქრობთ თუ არა, რომ მათ უფლებებს სჭირდება დაცვა. ამ თემაზე თამარ გურჩიანის მოსაზრებები ჩემთვის ცნობილია, ამიტომ კითხვას დანარჩენ ორ მომხსენებელს ვუსვამ.

ეკა ქრისტესაშვილი, გაეროს ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის ოფისი - ორი კითხვა მაქვს სამივე კანდიდატთან. ბოდიშს ვიხდი, მაგრამ ვუბრუნდები ციხის თემას, იმიტომ რომ ძალიან დიდი ინტერესის სფეროა. მაინტერესებს, სახალხო დამცველობის კანდიდატები როგორ ხედავთ მონიტორინგის მექანიზმის გაუმჯობესების სქემას. მოგეხსენებათ, რომ სახალხო დამცველის მანდატი არის ეროვნული პრევენციის მექანიზმი, რომელიც ძალიან კარგად მუშაობდა. არაჩვეულებრივია სტაფი ჰყავს სახალხო დამცველის აპარატს, მაგრამ მაინც აღმოჩნდა, რომ ეს მექანიზმი არ იყო საკმარისი, იმიტომ რომ მთელი რიგი ფაქტები ზედაპირზე არ ამოსულა. ბიუჯეტის გაზრდა ძალიან სერიოზული პრობლემაა. რა ტიპის თანამშრომლობას ხედავთ სამოქალაქო საზოგადოებასთან. ამავე კონტექსტში თუ შეეხებით თემას, მადლობელი დავრჩები - ერთი კვირის წინ სასჯელადსრულების მინისტრის მოვალეობის შემსრულებელმა 51 ადამიანის სია დადო, რომელთაც არა აქვთ მანდატი, ზუსტად როგორ და რა ვითარებაში უნდა დააკვირდნენ. თქვენ როგორ წარმოგიდგენიათ მონიტორინგის უფრო სრულყოფილი მექანიზმი, რა რეკომენდაციით აპირებთ შესვლას მომავალ მინისტრთან.

და მეორე, ძალიან დიდი მადლობა თამარს, რომ ახსენეთ სოციალურ-ეკონომიკური უფლებები. თქვენ ასევე ახსენეთ ადეკვატური საცხოვრებლის უფლება. როგორ გეგმავთ კონკრეტულად უსახლკაროების თემის წინ წამოწევას. იმიტომ რომ ესენი არიან ადამიანები, რომლებსაც არა აქვთ მისამართი, არ არსებობს მათი სტატისტიკა, ეს არის ყველაზე მარგინალური ჯგუფი, რომელიც იყინება ზამთარში, ზამთარი კი მოდის.

ანა რეხვიაშვილი - როდესაც ვლაპარაკობთ ადამიანების დისკრიმინაციისგან დაცვაზე, ძალიან მარტივია პასუხის გაცემა. მე მინდოდა დამეკონკრეტებინა სექსუალობის თემასთან დაკავშირებით, კონკრეტულად პროპაგანდას თან დაკავშირებით. იმიტომ რომ ეს არის ყველაზე სენსიტიური საკითხი.

ირაკლი ვაჭარაძე, "იდენტობა" - ბოლო პერიოდში ისეთი ტენდენცია გამოიკვეთა, რომ ადამიანის უფლებათა დამცველები საუბრობენ ადამიანის უფლებებზე, მაგრამ სამწუხაროდ გამორჩენილია ხოლმე კომპონენტი, რომელიც ეხება ადამიანის ღირსებას.

მაინტერესებს როგორ ხედავთ ადამიანის უფლებას ადამიანის ღირსებასთან დაპირისპირებაში და საერთოდ, რატომ არის ასეთი დამოკიდებულება.

მეორე კითხვა - იმ შემთხვევაში, თუ რომელიმე თქვენგანი გახდება სახალხო დამცველი, რა მექანიზმებს შემოგვთავაზებთ იმისთვის, რომ დაგვრჩეს თქვენთან ეფექტური კომუნიკაციის შესაძლებლობა.

კახა კობრიძე - მართალია კანონი ვიცით, მაგრამ თქვენი აზრი მაინტერესებს, "საზოგადოებრივი დამცველი" თუ "სახალხო დამცველი" უნდა ერქვას თქვენი აზრით ამ ინსტიტუტს?

მეორე კითხვა - ამ პროცედურის ფორმატში ალბათ არ მოესწრება, მაგრამ რატომ არ უნდა ჰქონდეს თქვენი აზრით საზოგადოებას საშუალება თვითონ დაასახელოს სახალხო დამცველი. ვგულისხმობ იმას, რომ დღევანდელი კანონმდებლობით, მისი დასახელების უფლება მხოლოდ პრეზიდენტს და პარლამენტის ფრაქციას და 6-კაციან შემადგენლობას აქვს.

ითქვას, რომ ყველა უფლება თანაბრად უნდა იყოს დაცული, პოზიტიურად და ნეგატიურად. ეს ძალიან კარგია, თუმცა მაინტერესებს თუ ფლობთ ინფორმაციას სახალხო დამცველის ინსტიტუტის ბიუჯეტის შესახებ და საკმარისად მიგაჩნიათ თუ არა იგი იმ მიზნების შესასრულებლად, რასაც თქვენ ისახავთ.

მაგდა კალანდაძე, ჟურნალისტი - ჩემი შეკითხვების ადრესატი აქ არ არის, ვერც იმას ვიტყვი, რომ ძალიან გავბედნიერდებოდი მისი აქ ხილვით, იმიტომ რომ ძალიან უხერხულია ჩემთვის იმ სივრცეში ყოფნა, სადაც მე, ჩემი ოჯახის წევრებს და ჩემს მეგობრებს არანორმატიულ ადამიანებად მიგვიჩნევენ. ასეთ დროს ცოტა არ იყოს შიში მიპყრობს. მხოლოდ ინფორმაციით შემოვიფარგლები 17 მაისის აქციასთან დაკავშირებით. ბატონი დიმიტრის მხრიდან ძალიან ხშირად იყო ნახსენები 51-ე სკოლა. ეს დეზინფორმაციაა. აქცია დაიწყო ფილარმონიასთან და უნდა გადაენაცვლა კოლმეურნეობის მოედანზე. ფილარმონიის წინ გამართულ აქციას თუ 51-ე სკოლასთან გამართულ აქციას ვუწოდებთ, ამავე წარმატებით შეიძლება ვთქვათ, რომ პარლამენტის წინ გამართული აქცია პირველი სკოლის ან ქაშვეთის წინ გაიმართა.

გოგი გვახარია - სკოლის წინ აქციის გამართვა აკრძალულია?

მაგდა კალანდაძე - ამ კითხვას ვერ დავსვამ, იმიტომ რომ ბატონი დიმიტრი აქ არ იმყოფება. მე მხოლოდ ინფორმაცია მინდოდა მომეწოდებინა.

ბექან მშვიდლობაძე, მწერალი - თქვენ მართალი ბრძანდებით, სახალხო დამცველის უფლებები უნდა გაიზარდოს, მაგრამ როგორ წარმოგიდგენიათ ეს?

თამარ ქებურია - შევა თუ არა კანონმდებლობაში ცვლილებები მასმედიით გავრცელებულ სიძულვილის ენასთან დაკავშირებით?

მანანა შარაშიძე, საქართველოს ფსიქიკური ჯანმრთელობის ასოციაცია - ათი წლის წინ სახალხო დამცველმა თქვა, რომ ის არ იცავს მანიაკის უფლებებს. მაშინ დაიჭირეს ადამიანი, რომელიც, შემდეგ გაირკვა, რომ სულაც არ იყო მანიაკი. მას შემდეგ ქურდებმა ყური მოაჭრეს, აწამებდნენ. ერთი წლის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ამ ადამიანმა

თავი ვერ დაიცვა იმიტომ რომ მას მწვავე ფსიქოზი ჰქონდა, ფსიქიურად დაავადებული ადამიანია და ახლაც ჩვენთან იმყოფება. მანიაკის დაცვა არ იქნება პოპულარული. ის არ იქნება მოსაწონი არც ხელისუფლებისთვის, არც ხალხისთვის. რას გააკეთებთ ასეთ საკითხებთან დაკავშირებით.

ასევე მაინტერესებს, რა ცოდნა და გამოცდილება გაქვთ ფსიქიურად დაავადებული ადამიანების უფლებების დაცვასთან დაკავშირებით. მათი მკურნალობისთვის არ არის სათანადო პირობები. როგორ წარმოგიდგენიათ, ხომ არ გეყოლებათ ომბდუსმენის აპარატში ადამიანი, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ამ საკითხებზე.

რუსუდან გოცირიძე, ზაპტისტური ეკლესია - რელიგიურ უფლებებზე არაფერი თქმულა და მაინტერესებს თქვენი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი. როგორ აპირებთ რელიგიური უფლებების დაცვას, განსაკუთრებით იმ ფონზე, როდესაც კულტურის მომავალმა მინისტრმა უკვე გამოთქვა ინიციატივა, რომ შეიქმნას კომისია კულტურის ძეგლებთან დაკავშირებით. თქვენ რას ფიქრობთ ამის თაობაზე, და როგორ აპირებთ თანამშრომლობას [სახალხო დამცველის აპარატთან არსებულ] რელიგიისა და ეთნიკური უმცირესობების საბჭოსთან.

დავით არაბიძე, განათლების ეროვნული კავშირი - ჩემი კითხვა შრომის უსაფრთხოების უფლებას ეხება. ყოველწლიურად ათეულობით ჩვენი თანამემამულე იღუპება სამუშაო ადგილებზე და ასეულობით ადამიანი სახიზრდება. მაინტერესებს თქვენი კომენტარი იმასთან დაკავშირებით, რომ “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ ფაქტობრივად შეწყდა “შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის” კონვენციების რატიფიცირება. ჩვენ, ვისაც “დემოკრატიის შუქურას” გვიწოდებდნენ, მხოლოდ ერთი კონვენცია გვაქვს რატიფიცირებული და აზერბაიჯანს, რომელსაც სულაც არ უწოდებდნენ ასე, სამოცი. ევროსაბჭოს წევრი ქვეყნებიდან საქართველო ერთადერთია, რომელსაც არა აქვს შრომის გენერალური ინსპექცია.

მეორე კითხვა - არსებობს ადამიანის უფლებების ლიბერალური და სოციალური კონცეფციები. მაინტერესებს თქვენი დამოკიდებულება ამ კონცეფციების მიმართ.

ზაია პატარაია, იურისტი - ქალბატონ ლიასთან მაქვს კითხვა. თქვენ ბრძანეთ, რომ ნახევარზე მეტი, ანუ 12-13 ათასი პატიმარი ახლაც გამოსაშვებია ციხიდან. ეს ძალიან სერიოზული განცხადებაა, იმიტომ რომ თავისთავად ძალიან სერიოზული პროცესია. რაზე დაყრდნობით, რა კრიტერიუმებით იქნებიან შერჩეულები ეს ადამიანები. სასჯელის მოხდას ხომ აქვს თავისი მიზნები და ნაწილები. არიან ეს ადამიანები მზად გათავისუფლებისთვის?

დავით შუბლაძე, ლგბტ აქტივისტი - ორი კითხვა მაქვს, ერთი სამივე მომხსენებელთან, ერთიც, მხოლოდ ბატონ გელასთან. როდესაც სასჯელ-აღსრულების დაწესებულებაში რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელი შედის, სასულიერო პირს ვგულისხმობ, საპატრიარქოდან ნებართვა სჭირდება. რატომ არ უნდა ჰქონდეს ასეთი ნებართვის გაცემის უფლება სახალხო დამცველთან არსებული ტოლერანტობის ცენტრს? ეს რამდენიმე თვის წინ მოხდა.

ლია მუხაშავრია - ეს აღარ არის ასე.

დავით შუბლაძე - კარგი, მაშინ ბატონ გელასთან მექნება შეკითხვა. “ასავალ-დასავალის” 2012 წლის 2 თებერვლის ნომერი - “თუნდაც ჰომოსექსუალი ან იელოველი თავის იდეებს თუ ძალით ახვევს ვინმეს ან ოჯახში უვარდება მოქალაქეს, სრული იურიდიული უფლება აქვს ხელისკვრით მოიშოროს და ამის გამო ის კანონმა არ უნდა გაამტყუნოს”. თქვენგან, იურისტისა და უფლებადამცველისგან, რამდენად მართებულია ასეთი კომენტარების გაკეთება. ამით ჩემი აზრით მოქალაქეებს ძალადობისკენ უბიძგებთ, ირიბად მაინც.

თამარ შოშიაშვილი - მე გახლავართ ასოციაცია “ნერვის” დამფუძნებელი. ეს არის ბავშვთა სახლის ექიმთა ასოციაცია, რომელიც 2009 წელს დაფუძნდა. ვარ ბავშვთა სახლის ყოფილი ექიმი და ამ სისტემას აქტიურად ვადევნებდი თვალს. სახალხო დამცველის მიერ შუქდებოდა ეს სისტემა, მაგრამ ბოლო წლებში განსხვავებული სახელმწიფო პროგრამა წამოვიდა. ეს არის სახელმწიფო ბავშვთა სახლების გაუქმება და ოჯახური ტიპის ბავშვთა სახლების შექმნა და ბავშვების ბიოლოგიურ ოჯახებში დაბრუნება. რეკომენდაციის სახით ვიტყვოდი, რომ საჭიროა მონიტორინგი. ძალიან დაბალი სოციალური მდგომარეობის ოჯახებში ბავშვების დაბრუნება რამდენად უწყობს ხელს ამ ბავშვების უფლებებს? რამდენად აქვთ მათ სწავლის, განათლების საშუალება. ხომ არ მივა სახელმწიფო ისევ ძველი სისტემის აღდგენამდე. დამერწმუნეთ, იქ არც ისეთი აშინელი სიტუაცია იყო.

მეორე საკითხია ხანდაზმულთა უფლებები. ვარ იმის შემსწრე, როგორ შეიძლება უნებართვოდ იყოს განკარგული ხანდაზმულთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა პენსიები ახლობელთა და ოჯახის მიერ. ცალკე საკითხია მემკვიდრეობის განკარგვა.

კობა ნადირაძე - მინდა პატივისცემა გამოვხატო ჩვენი მომხსენებლების მიმართ. ყურადღებით ვადევნებთ თვალს სახალხო დამცველის კანდიდატების გამოსვლებს, გვინტერესებს ვინ იქნება ის ადამიანი, რომელიც თანაბრად შეძლებს ყველა ადამიანის უფლების დაცვას. მაგრამ ერთი რამ მენიშნა, გამოსვლებში ძირითადი აქცენტი პატიმართა უფლებებზე კეთდებოდა. ერთადერთი, ქალბატონმა თამარმა მოახერხა, ეხსენებინა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებები. მაინტერესებს არა ის, რამდენად ნაცნობია თქვენთვის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა საჭიროებები და უფლებები, თუმცა ესეც საინტერესოა, არამედ ის, რამდენად პრიორიტეტულია ეს თემა თქვენთვის. სახალხო დამცველის ანგარიშს თუ გადავხედავთ, იქ საუბარია შეზღუდვებზე, იზოლაციაზე დანარჩენი საზოგადოებისგან.

ლელა გაფრინდაშვილი - ჩემი დაკვირვებით ძალიან მარგინალიზებულია კვლევის საკითხი ომბუდსმენის ოფისში. იმიტომ რომ არის ჯგუფები, რომლებიც შეიძლება არ გამოჩნდეს მედიაში, არ წავიდეს სასამართლოში, მაგრამ ომბუდსმენს უნდა ჰქონდეს სურათი ამ ჯგუფებზე. ვთქვათ, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა გარემოს შესახებ ინფორმაცია შეიძლება არ გვექონდეს. თუ ვინმე არ მოკლეს ან არ გააუპატიურეს, მედიაში ინფორმაცია არ ხვდება. ამიტომ, იმისათვის რომ გვექონდეს ინფორმაცია და სახალხო დამცველმა ეს ჯგუფები დაიცვას, მას სჭირდება კვლევითი ჯგუფი, რომელიც რამდენადაც მახსოვს, არ არსებულა. სახალხო დამცველის ოფისის ჟურნალები ნელნელა ელიტური გახდა. ჟურნალი “სოლიდარობა” ერთადერთია,

რომელსაც თავიდან ბოლომდე ვკითხულობდი, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ყველასთვის საინტერესო იყო. იგივე შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანი ან სხვა მარგინალური ჯგუფის ადამიანი რეალისტურ ინფორმაციას თავისი ჯგუფის შესახებ ვერ მიიღებდა.

ანა არგანაშვილი - სახალხო დამცველობა ძალიან დიდი ძალაუფლებაა. მინდა დარწმუნებული ვიყო, რომ რაღაც ხნის შემდეგ, როდესაც ერთ-ერთი თქვენგანი სახალხო დამცველი იქნება, სახალხო დამცველი არ იქნება საკუთარი თავის და პოზიციების დამცველი. მინდა დარწმუნებული ვიყო, რომ ის კრიტიკული იქნება საკუთარი საქმიანობის მიმართაც. ამისათვის მინდა გთხოვოთ გაგვიკრიტიკოთ ერთი ეპიზოდი თქვენი პროფესიული გამოცდილებიდან.

დავით კლდიაშვილი - მაინტერესებს, ბოლო სახალხო დამცველის მოღვაწეობას როგორ შეაფასებდით.

გოგი გვახარია - დიდი მადლობა შეკითხვებისთვის. დავიწყოთ ბოლო შეკითხვით. მართლაც საინტერესოა როგორ შეაფასებთ წინა სახალხო დამცველის საქმიანობას. შემდეგ დანარჩენ შეკითხვებსაც უპასუხებთ.

გელა ნიკოლაიშვილი - გიორგი ტულუშის საქმიანობაში იყო დადებითი მონენტებიც და ისეთებიც, რომლებსაც გავაკრიტიკებდი. დადებით მომენტად მიმაჩნია ბოლო ორი მოხსენება, რომლებიც საკმაოდ ღრმა და ფართომასშტაბიანი იყო. თეორიულად ეს მოხსენებები არამხოლოდ ჩემი, არამედ უფლებადამცველების და საერთაშორისო ორგანიზაციების მოწონებასაც იმსახურებდა. რაც შეეხება პრაქტიკულ მოღვაწეობას ბატონი გიორგი ტულუშის საქმიანობაში, გავაკრიტიკებდი თუნდაც იმ გამოსვლისთვის, როგორცთაც გამოვიდა გუმინწინ “რუსთავი 2”-ის ეთერში. ისეთი თავმოწონებით ილაპარაკა თავის წარმატებებზე, რომ გამახსენდა გიორგი ბარამიძის ნათქვამი, რომ ამაყად უნდა ავწიოთ თავი, რომ არაფერი გვაქვს თავჩასაღუნი და ა.შ. როდესაც ადამიანის უფლებების დავის კუთხით ქვეყანაში ასეთი შედეგია, როგორი მცდელობაც არ უნდა ჰქონოდა, მეტი სიმწვავე და აქტიურობა მოეთხოვებოდა. ამას დავუწუნებდი. თუმცა თეორიულ ნაწილში მას ჰქონდა წარმატებები.

ბრძანეთ, რომ ომბუდსმენს ძალიან დიდი ძალაუფლება აქვს, მაგრამ ეს პირობითია. ალბათ ბევრმა იცის ვაცლავ ჰაველის წერილი “ძალა უძალოთა”, ეს ის ძალაა, რომელსაც რეალური ძალა კი არა აქვს, მისი ძალა სხვა რამეში მდგომარეობს და ალბათ თქვენც ამას გულისხმობდით. ეს ძალა უნდა იყოს თავად სახალხო დამცველი, მისი აპარატი და მისი ავტორიტეტი.

კვლევებს რაც შეეხება, ვეთანხმები, რომ უნდა იყოს. რატომ უნდა იყოს პატიმართა უფლებები პრიორიტეტი, ასევე უნდა იყოს პრიორიტეტი ჯარისკაცთა უფლებებიც, ერთადერთი მიზეზის გამო, რომ ისინი არიან სივრცეში, სადაც თავისუფლება შეზღუდული აქვთ. ნებისმიერი სხვა ადამიანი თავისუფალ, საჯარო სივრცეში იმყოფება. შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებები რა თქმა უნდა პრიორიტეტულია, მაგრამ ისინი უფლებაშეზღუდულები არიან თავისი არსით, მდგომარეობით.

სახალხო თუ საზოგადოებრივი დამცველი და კანდიდატის დასახელების საკითხი. ეს კანონი ჩვენი მიღებული არ არის, ჩვენ ხელს შევუწყობთ, რომ ასეც იყოს. ფაქტობრივად არაოფიციალურად ეს ხდება კიდევ.

სოციალურ-ეკონომიკურ უფლებებში სწორედ უსახლკაროების უფლებას გამოვყოფდი, რაზეც სახალხო დამცველს ნამდვილად შეუძლია ზემოქმედება, თუნდაც უსახლკაროთა თავშესაფრების გახსნის თვალსაზრისით. სხვა მხრივ, სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების გაუმჯობესებაზე პირდაპირი ზემოქმედება სახალხო დამცველს არ შეუძლია. ეს ბიუჯეტის საქმეა, მას კი სახალხო დამცველი არ ადგენს.

რა თქმა უნდა მისახედია შრომის უფლება. ჩვენი შრომის კოდექსი ფაქტობრივად მონობის კოდექსია, რომლის მიხედვითაც დამქირავებელს ყველაფრის უფლება აქვს, დაქირავებულს კი არაფრის.

სიძულვილის ენა, რა თქმა უნდა მიუღებელია, განსაკუთრებით ჟურნალისტების საქმიანობაში. რელიგიური უფლებებიც რა თქმა უნდა დასაცავია.

ნინია კაკაბაძე - როდესაც გაზეთ “ასავალ-დასავალს” იცავთ, მაშინ იქნებ განგვიმარტოთ, რა არის სიძულვილის ენა. ალბათ ამ სიტყვის სხვადასხვა გაგება გვაქვს.

გელა ნიკოლაიშვილი - ერთი სტატიის განხილვასთან დაკავშირებით მომზადებულ გადაცემაში მონაწილეობის მიხედვით მიიჩნით, რომ ზოგადად “ასავალ-დასავალს” დამცველი ვარ. მე ამ გაზეთის ადვოკატი და უფლებადამცველი არ ვყოფილვარ. რა თქმა უნდა მასში სიძულვილის ენით დაწერილ სტატიებს, ისევე როგორც სხვა გაზეთში გამოქვეყნებულს, მეც და სხვა უფლებადამცველებიც გავემიჯნებით.

- თქვენ ემიჯნებით სიძულვილის ენის ტირაჟირებას? საჯაროდ რატომ არ ამბობთ, რომ ეს პრობლემა არის ამ გაზეთში?

გელა ნიკოლაიშვილი - რა თქმა უნდა ვემიჯნები. ვინ გითხრათ, რომ სიძულვილის ენის ტირაჟირებას ვიცავ?

გოგი გვახარია - ბატონო გელა, მოდით იმას დავუბრუნდეთ, რატომ არ იყო ამ გაზეთში ციხის თანამშრომლების სიის გამოქვეყნება ადამიანის უფლების დარღვევა.

გელა ნიკოლაიშვილი - მე არ მითქვამს, რომ ეს არ იყო დარღვევა. ვთქვი, რომ ეს მომენტი შეიძლება სადავო იყოს, მაგრამ აქ ორი ღირებულება გვაქვს - პირადი ცხოვრების თავისუფლება და მეორე - წამებისაგან დაცვა. საქმე ის არის, რომელ ღირებულებაზე გავაკეთებთ აქცენტს. ამას არ მოჰყოლია არცერთი თავდასხმა და არც მოჰყვებოდა და იქვე მოვიყვანე მაგალითი, რომ ადვოკატებშიც არიან წესიერი და უწესო ადვოკატები, და რომ გამოქვეყნდეს ყველა ადვოკატის სია და დაიწეროს, რომ ამოიცნონ, რომელია უწესო ადვოკატი, ამას ჩემს თავზე არ მივიღებ. შეიძლება არ მოგეწონოთ ჩემი პასუხი, მაგრამ ჩემს მიზანს ეს არ წარმოადგენს, იქაც ეწერა, რომ ამ ადამიანებში არის უამრავი წესიერი ადამიანი, და არიან ჯალათებიც. დიახ, ეს იყო პრევენცია ჯალათებისთვის და არ უნდა ემინოდეთ წესიერ ადამიანებს. სხვათა შორის იმ თანამშრომლებმა, რომლებთანაც ყოველდღიური ურთიერთობა მაქვს, ძალიან კარგად გაიგეს ეს ბევრისგან განსხვავებით.

- მაპატიეთ, გუშინ პირდაპირ გეჯექით ეთერში, როდესაც თქვით, რომ ეს არის პრევენცია. მაინტერესებს, ადამიანის უფლებადამცველი როგორ აცხადებს საჯაროდ გამოქვეყნებულ ინფორმაციაზე, რომ ეს არის პრევენცია. რისი პრევენციაა?

გელა ნიკოლაიშვილი - ჯალათების მხრიდან პატიმრების წამების გაგრძელების. გითხარით, რომ იმ სიაში იყვნენ წესიერი ადამიანებიც და ჯალათებიც, და ჯალათები, რომლებსაც ამოიცივდნენ ადამიანები, საერთოდ ვეღარ გაბედავდნენ სამსახურში მისვლას. ძალადობა იყო ამის შემდეგ? გაქვთ ინფორმაცია? თქვენ ძალიან ზედაპირულად კითხულობთ.

- ბატონო გელა, ერთ მხარეს დგას ადამიანის პატივი და ღირსება, მეორე მხარეს - ინფორმაცია, რომელიც დაიბეჭდა გაზეთში. მერწმუნეთ, რომ გაზეთში დაბეჭდილი ყველა ადამიანი საზოგადოების თვალში გამოვიდა როგორც ჯალათი, განურჩევლად იმისა, არის თუ არა. ეს ვერ მოახდენდა წამების პრევენციას.

გელა ნიკოლაიშვილი - ჩემი ციტატა კი, რომელიც ცოტა ხნის წინ წაიკითხეს, უკავშირდება სახლში ძალით შევარდნისაგან თავის დაცვას. ძალიან გთხოვთ, თავიდან წაიკითხეთ ციტატა. თქვენ იმის წინააღმდეგი ხართ, რასაც ამ ციტატაში ვამბობ? ეს არის პასუხი კითხვაზე, თუ სახლში შემოგვიარდებიან, როგორ უნდა მოიქცე.

გოგი გვახარია - აქ არიან ლგბტ ჯგუფების დამცველები. მაინტერესებს, თუ აღწერს თუ არა ასეთი შემთხვევა, სახლში ძალით შევარდნის.

დავით შუბლაძე - მაშინ ციტატას სრულად წავიკითხავ - “კაცობრიობის ისტორიამ სიყვარულს უთვალავი ლექსი, სიმღერა თუ ხელოვნების სხვა ნაწარმოები მიუძღვნა. და ყოველ კომპოზიციაში მხოლოდ მამაკაცისა და ქალის ურთიერთობაზეა აქცენტი. ერთსქესიანი სიყვარულის განდიდება უფლის ნების საწინააღმდეგო ქმედებაა. ადამიანებმა ათასწლეულების განმავლობაში შექმნეს ნორმები, და რაც ამ ნორმებს სცილდება, არანორმალურად ითვლება”. საფოს შესახებ არაფერი გსმენიათ? მეორე კითხვა - ჩვენ სეკულარულ ქვეყანაში ვცხოვრობთ და რელიგიური მორალის ადგილი აქ ნამდვილად არ არის.

გოგი გვახარია - გავიგეთ ბატონ გელას პოზიცია. რასაც ამბობს ინტერვიუში, ამ აზრზეა ახლაც.

გელა ნიკოლაიშვილი - რა თქმა უნდა.

- ომბუდსმენი მორალს იცავს თუ ადამიანის უფლებებს?

გელა ნიკოლაიშვილი - ორივეს.

გოგი გვახარია - ახლა ქალბატონ ლიას მოვუსმინოთ.

ლია მუხაშავერა - დავიწყებ ყველაზე მწვავე შეკითხვიდან, თუ რა დამოკიდებულება მაქვს სექსუალური უმცირესობების მიმართ. აქ იმყოფება ბატონი ირაკლი ვაჭარაძე, რომელიც არ მაპატიებს, თუ რაიმე არასწორს ვიტყვი, მასთან მქონდა შეხვედრა და საუბარი და მაშინაც შევთავაზე, რომ თუ აქვთ კონკრეტული საქმე ამგვარი უფლების დარღვევის, მზად ვარ დავიცვა ამ ადამიანის უფლება. ამის თქმის საბაზს და საფუძველს მაძლევს ის, რომ ჩემი 25-წლიანი საადვოკატო და უფლებადაცვითი საქმიანობის განმავლობაში ეს რამდენჯერმე გამიკეთებია და ამის შესახებ არის ინფორმაცია, რა თქმა უნდა კონკრეტულ მაგალითებს არ დავასახელებ. გარდა ამისა, როდესაც ამერიკის შეერთებულ შტატებში ვმუშაობდი სწავლის გასრულების შემდეგ, კვაკერებთან, ფილადელფიაში, ვთანამშრომლობდი ლესბოსურ ჯგუფთან, რომელიც მუშაობდა აფროამერიკელი ქალების სექსუალური ძალადობის ფაქტებზე და ამის შესახებაც ცნობილია საზოგადოებისთვის. ამ ეპიზოდზე ვისაუბრე ინტერვიუში ჟურნალ “ცხელ შოკოლადში”. ამიტომ მივიჩნე, რომ აღარ იყო საჭირო დამატებით ამ თემაზე კიდევ მესაუბრა. მით უმეტეს, რომ “კავკასიაში” ვერ მოვიპოვებდი ამ უფლებას გაცხარებული დებატების ფონზე.

სწორედ იმიტომ ვარ უფლებადამცველი, რომ დავამტკიცო ამ ქვეყანაში, რომ ჩემისთანა ზომის ქალებს შეუძლიათ წარმატებით დაიცვან ძალიან ზორბა მამაკაცების უფლებები ძალიან დიდი წარმატებით და მათ შორის ორი მთავრობის წინააღმდეგ. მაქვს პატივი ევროსასამართლოში დამეცვა ცამეტი ჩეჩენი მამაკაცი, “ტერორისტი”, როგორც მათ რუსეთის ფედერაციის წარმომადგენელი უწოდებდა, სწორედ იმისაგან, რომ მათი ფუნდამენტური უფლებები დაარღვიეს.

რაც შეეხება შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებებს. იმის გამო, რომ ჩვენ არ გვაქვს ჩვენი კონკრეტული სასამართლო პრაქტიკა და არ გვაქვს კონკრეტული შემთხვევები, რომელსაც იურისტები დეტალურად გამოიძიებენ და დადებენ სამართლებრივ დასკვნებს, ზედაპირულად, ისე რომ კონკრეტული შემთხვევა არ არსებობს, დიდი მადლობა მინდა ვუთხრა ქალბატონ კალანდაძეს, რომ 17 მაისის ღონისძიებასთან დაკავშირებით დამატებით არსებითი ინფორმაცია მოგვაწოდა. ვნახე ვიდეომასალა და ბევრი რამ ვერ გავიგე. ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია ზოგადად კი არ ვუპასუხოთ კითხვებს, არამედ კონკრეტული ფაქტები განვიხილოთ. მე პროფესიონალი ვარ და ზედაპირულ განცხადებებს ვერ გავაკეთებ, რა არის პროპაგანდა და რა არა. მითხარით კონკრეტული შემთხვევა და მზად ვარ გითხრათ, არის თუ არა იქ პროპაგანდა, ზღვარი სად გადის და ა.შ.

მაგდა კალანდაძე - პროპაგანდა დასჯადია?

ლია მუხაშავერა - პროპაგანდა არც დასჯადია და არც აკრძალული. უბრალოდ, სახელმწიფოს მოვალეობაა, თუ ორი ერთმანეთის მიმართ მტრულად განწყობილი ჯგუფები ერთმანეთის მიმართ ძალადობას ახორციელებენ, აღკვეთოს ეს ძალადობა.

რაც შეეხება მწვავე კითხვას ქალბატონ ბაია პატარაიასგან. ქალბატონი ბაია თვითონ არის პროკურორი, იუსტიციის სამინისტროს საჯარო მოხელე, და ძალიან კარგად მესმის მისი რიტორიკა. მაგრამ უნდა ითქვას, რომ პატიმრების რაოდენობა 10 ათასიც რომ დარჩეს, ჩვენი სასჯელაღსრულების სისტემას გაუჭირდება მათი მოვლა. იმიტომ რომ გარწმუნებთ, ძალიან ბევრი შემთხვევა ვიცი, როდესაც, თუ შეკრების პრინციპი გაუქმდება და ამის საფუძველზე გადაისინჯება საქმეები, არარეალისტური იქნება, რომ მხოლოდ 5 ათასი ადამიანი გამოვიდეს ციხიდან. გარწმუნებთ, რომ თუ

გადამოწმდება მათი ჯანმრთელობის მდგომარეობა, მინიმუმ 5 ათასი დაემატება. და თუ გადამოწმდება, წამების შედეგად რამდენსა აქვს შერყეული ჯანმრთელობა, წამების პროცედურა კი სამწუხაროდ ყველამ გაიარა 2006 წლიდან გლდანის მე-8 საპყრობილეში, და სახელმწიფომ თუ აღიარა ეს უბედურება, ახალმა ხელისუფლებამაც, რომელმაც ამომრჩეველთა ხმები სწორედ იმის გამო მოიპოვა, რომ საზოგადოება მაშინ არ იყო დარწმუნებული ვისთვის მიეცა ხმა, და ხმა “ქართულ ოცნებას” მხოლოდ იმიტომ მისცა, რომ მოელოდა, რომ წამების მსხვერპლები გათავისუფლდებოდნენ, კეთილი ინებოს და ანგარიში გაუწიოს თავის ამომრჩეველს. მე კი როგორც იურისტი, გეუბნებით, რომ წამების შედეგად მიღებული ჩვენება და მტკიცებულება დაუშვებელია. ხოლო რადგან ეს გლდანში ხდებოდა, ანუ გამოძიების ეტაპზე, ყველა ის პირი, ვისი განაჩენის საფუძვლადაც არის მათი ჩვენება ან საპროცესო შეთანხმებაზე მათი ხელმოწერილი დოკუმენტი, ყველა დაუყოვნებლივ უნდა გათავისუფლდეს.

ზაია პატარაია - პროცედურულად როგორ უნდა გათავისუფლდნენ?

ლია მუხაშავერია - უნდა გადაისინჯოს როგორც ახლად გამოვლენილი გარემოება და იხელმძღვანელოს გაეროს კონვენციით, წამების წინააღმდეგ ევროპული კონვენციით და დაადგინოს ეს ფაქტი. სხვაგვარად ეს სახელმწიფო ამ სირცხვილს ვერ მოიშორებს. გარწმუნებთ, ყველაფერს გავაკეთებ, რომ ამას მივაღწიო და ყველგან მივიტან ამ ხმას საერთაშორისო ასპარეზზე. მე იმას ვემხრობი, რომ ნებისმიერ ფასად დასრულდეს ამ ქვეყანაში ადამიანების წამება და თუ ვინმეს ეშინია, რომ კრიმინოგენული სიტუაცია შეიცვლება, წამება გაცილებით უფრო მძიმე დანაშაულია, ვიდრე ციხიდან გამოსულის მიერ ჩადენილი თუნდაც მკვლელობა. თუ გინდათ ვიდავოთ ამ საკითხზე.

შრომითი უფლებები. ძალიან კარგად ვიცი “აილოს” შესახებ. ისიც ვიცი, რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებს ძალიან სერიოზული პრეტენზიები აქვს ჩვენს მთავრობასთან იმის გამო, რომ არ ვასრულებთ შრომის საერთაშორისო ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებებს. და შეიძლება სერიოზული საერთაშორისო პრობლემები შეგვექმნას იმის გამო, რომ არ ვასრულებთ დადგენილ სტანდარტებს, რომელიც მინიმალურია. იმიტომ, ყოფილი სახალხო დამცველისაგან განსხვავებით, ვფიქრობ, რომ შრომითი უფლებები და უსაფრთხოება სწორედაც რომ არის სახალხო დამცველის მანდატი და თუ მე ვიქნები სახალხო დამცველი, გარწმუნებთ, რომ ამ უფლებების დასაცავად ვიბრძოლებ.

რაც შეეხება შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებს, მე მაქვს გასაჩივრებული საქმე “ჭალიაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ”, რომელიც დასრულებულია ევროსასამართლოში. ეს გახლავთ საქმე იმის შესახებ, როგორია კანონმდებლობა და პრაქტიკა საქართველოში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა მიმართ. ჭალიაშვილი გახლავთ პირველი ჯგუფის ინვალიდი. ის 1989 წლის აპრილის ბოლოს ჩააგდო გამცილებელმა მატარებლიდან, მატარებლის ქვეშ მოჰყვა და ორივე კიდური დაკარგა. ეს არის ჩემი ასაკის ახალგაზრდა კაცი, რომელიც 1989 წელს, 23 წლის ასაკში გახდა პირველი ჯგუფის ინვალიდი. დეტალურად აღწერე, რა გააკეთა სახელმწიფომ მის მიმართ. პოლიტიკოსების დღის წესრიგში დაზღვევა-ჯანმრთელობის და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა საქმეების წინ წამოწევა ჭალიაშვილის საქმეზეა მიზნული, იმიტომ რომ დღეს უნდა გამოვიდეს ეს გადაწყვეტილება და გთხოვთ თვალ-ყური მიადევნოთ ევროსასამართლოს პრაქტიკას ამასთან დაკავშირებით.

მთელი ჩემი მოსწრება ვიცავდი და ვიცავ ჟურნალისტებს, მაგრამ დღევანდელი სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების კანონის პირობებში, როდესაც შეუძლებელია სასამართლოში უჩივლო ჟურნალისტს და მოუგო საქმე, ასეთი გახლავთ კანონმდებლობა და ასეთია პრაქტიკა, ამან გამოიწვია მედიის გაყვითლების პროცესი. ამიტომ ეს საკითხები ძალიან სერიოზულად არის დასარეგულირებელი. ამან გამოიწვია ის, რომ ასე მომრავლდა ჩვენში სიძულვილის ენის გამოხატვა მედიაში. ვფიქრობ, სახალხო დამცველი ყოველ ჯერზე ინდივიდუალურად უნდა გამოეხმაუროს სიძულვილის ენის გამოხატვის ფაქტებს. თუმცა მარტო სახალხო დამცველის გამოხმაურება არ იქნება საკმარისი. მე ვფიქრობ, რომ იმისათვის, რათა დამკვიდრდეს ქვეყანაში ურთიერთპატივისცემა, ურთიერთსიყვარული და ურთიერთმიმტევებლობა, ამ საკითხში უნდა ჩაერთოს ეკლესია. ჩემი აზრით ეს არის ყველა ეკლესიის და კონფესიის უპირველესი მოვალეობა.

ადმსარებლობის თავისუფლებაზეც შემძლია ვთქვა ორიოდე სიტყვა. მე ვიცავდი ევანგელისტებს 1997 წელს ჩვეულებრივ სასამართლოში. შემდეგ მოვიგეთ ერთად “ნინო და ზაალ ტყემელაშვილები საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ” სწორედ შეკრებებისა და მანიფესტაციების კანონის ორი მუხლის ანტიკონსტიტუციურად ცნობის საქმე. შეგიძლიათ მას გაეცნოთ საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე. ასე რომ ჩემთვის რელიგიური უმცირესობების უფლებების დაცვა სიახლე არ გახლავთ.

რაც შეეძლება ფსიქიურად დაავადებული პაციენტების უფლებების დაცვას, ვიცი, რომ ეს უზარმაზარი პრობლემაა. მჭიდროდ ვთანამშრომლობ “ემპათიასთან” და “წამების მსხვერპლთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის ცენტრთან”. მათ თან ვაგზავნი წამების მსხვერპლებს და ისინი ამზადებენ შესაბამის დასკვნებს სტამბოლის ოქმის მიხედვით. ყველა საერთაშორისო სტანდარტი უნდა იყოს გამოყენებული და ის პროცედურები, რომლებიც არღვევს ფსიქიური ავადმყოფების უფლებებს, უნდა იყოს ამოქმედებული რეალობაში. სრულად გეთანხმებით და თუ მექნება ამის შესაძლებლობა, რა თქმა უნდა ვითანამშრომლებ, იმიტომ რომ წამების საკითხების მტკიცება და მათი წარმატებით დასრულება იურისტისთვის შეუძლებელია ექიმებისა და სამედიცინო პროფესიების ადამიანებთან თანამშრომლობის გარეშე.

უსახლკარო ადამიანებთან დაკავშირებით. მე ფეხით დავდივარ და საზოგადოებრივი ტრანსპორტით ვსარგებლობ და თვალში მხვდება ბავშვები, რომლებიც მათხოვრობენ და ისინი ამას თავისი ნებით არ აკეთებენ. ყველაფერს გავაკეთებ იმისთვის, რომ ქუჩაში ბავშვები არ მათხოვრობდნენ. პირადად ჩემთვის, ადამიანისთვის, რომელმაც იშვილა და გაზარდა ობოლი გოგონა, არ არის უცხო ბავშვთა სახლების პრობლემა. გეთანხმებით, რომ ერთიანი დეინსტიტუციონალიზაციის საკითხს აკლია სათანადო მონიტორინგი. ოთხი წელია აღრიცხვაზე ვდგავარ და ვითხოვ კიდევ მომავლილ ბავშვი, მაგრამ ინსტიტუცია ამას არ აკეთებს. იქ სერიოზული პრობლემაა და ამაში პირადად დავრწმუნდი.

მონიტორინგი არის ჩემი სპეციალობა, მაგრამ ჩემდა სამარცხვინოდ, ეს შეიძლება ჩემი უარყოფითი მაგალითი იყოს, რომელსაც აქ საჯაროდ დავგმობ, ვერ გამოვიჩინე სათანადო აქტიურობა, რომ იმ 51-კაციან სიაში მოვხვედრილიყავი, როგორც პირადად, ისე ორგანიზაცია. ეტყობა სათანადოდ ვერ გავერკვიე, რა ხდებოდა. იმიტომ რომ ჩვენი ორგანიზაცია, რომელმაც გაასაჩივრა აგვისტოს ომის დროს გაუპატიურების და სექსუალური ძალადობის საქმე სტრასბურგში, და ამ ადამიანმა ჩვენ გვანდო ეს საქმე, შეძლებდა ნდობის მოპოვებას პატიმრებში მონიტორინგისთვის, რაც ასე აუცილებელია, მაგრამ ვერ მოვიპოვეთ. მონიტორინგის არსებული სისტემა, პრევენციის ეროვნული

მექანიზმი, რომელიც დღეს მხოლოდ სახალხო დამცველს გააჩნია, ძალიან ვიწრო და შეზღუდულია და ყველა მსურველი ორგანიზაცია შესაბამისი კრიტერიუმების დაკმაყოფილების შემდეგ უნდა შევიდეს მონიტორინგის სისტემაში. ეს სისტემა უნდა გაფართოვდეს და გახდეს საზოგადოებისათვის სანდო.

გოგი გვახარია - ახლა თამარ გურჩიანს მოვუსმინოთ და შემდეგ თუ ბატონი გელა მოისურვებს, მას კიდევ მივცეთ სიტყვა, მას ერთ კითხვაზე დარჩა პასუხი გასაცემი.

თამარ გურჩიანი - დავიწყებ ანა არგანაშვილის კითხვით, რომელიც ჩემთვის ყველაზე მძიმე კითხვაა. ასე ვთარგმნიდი ამ კითხვას - რა არის ჩემი შიშები. ისევ კუნდერას რომ დავუბრუნდეთ, როგორ შეიძლება უფლება შინაარსისგან დისტანცირდეს, ეს არის ჩემი პრობლემა. ერთი კვირაა, რაც ამ დისკუსიებში ვმონაწილეობ და სულ უფრო მეშინია, რომ თანდათან ვხდები ნაკლებად მოგრძობიარე და ეს ჩემს წინაშე ძალიან დიდი გამოწვევა იქნება.

მინდა ქალბატონ მანანას შევხვებო, რომელმაც იკითხა, რა გამოცდილება გვაქვს ფსიქიურად დაავადებული ადამიანების დაცვის სფეროში. უნდა ვალიაროთ, რომ რაღაც საკითხებზე არ გვექნება ინფორმაცია და გამოცდილება. მე არ მაქვს გამოცდილება ამ სფეროში, მაგრამ ქალბატონმა მანანამ თავად უპასუხა კითხვას, როდესაც იკითხა, ვაპირებთ თუ არა, რომ გვყავდეს ჯგუფი სპეციალისტებისა. სახალხო დამცველს თუ ექნება პრეტენზია, რომ ყველაფერი იცის, ის ჩემი აზრით ცუდი სახალხო დამცველი იქნება.

ბატონ კობასთან მქონდა საუბარი, ბევრს ჰგონია, რომ სოციალურ ქსელებში რომ ლანძღვა-გინების კორიანტელს აყენებს, ჩვენ არ ვრეაგირებთ ამაზე. შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა დაცვასთან დაკავშირებით არსებულ გამოცდილებაზეც იგივე პასუხი მაქვს. მე შეიძლება აქამდე რაღაც უფლებაზე ვიყავი კონცენტრირებული. უკვე სახალხო დამცველი უნდა იყო, რომ ყველა უფლებაზე გქონდეს ნამუშევარი. მთავარი ის არის, რომ ყოველთვის ღია ვიქნები იმისათვის, რომ ვისწავლო. ვიცი, ეს ცუდად ჟღერს, მაგრამ ჩვენ ყველა ვსწავლობთ. მზად ვიქნები დავეყრდნო ადამიანებს, რომლებმაც უკეთესად იციან. სახალხო დამცველის ინსტიტუტი კი არის მონოკრატიული ინსტიტუტი, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ერთი ადამიანი წერს ანგარიშებს. სახალხო დამცველის ანგარიშებს მისი აპარატი წერს. ბატონ კობასაც ეს ვუთხარი, რომ ყოველთვის ღია ვიქნებოდი და არავის მოვატყუებდი. ვიცი, რომ თავდაჯერებულები უნდა ვიყოთ, მაგრამ ჯობია არასოდეს მოვიტყუოთ, რომ რაღაცაზე უფრო მეტი ინფორმაცია გვაქვს, ვიდრე რეალურად გვაქვს.

ვეთანხმები ქალბატონ ლელა გაფრინდაშვილს, სწორედ ამას ვგულისხმობთ, როდესაც ვამბობთ, რომ სახალხო დამცველი პროაქტიული უნდა იყოს. მას დიახაც სჭირდება კვლევა. სოციალური დაცვის სფეროს რომ დავუბრუნდეთ, დიახ, ომბუდსმენი უნდა აკეთებდეს ყველაფერს იმისათვის, რომ სახელმწიფო დააინტერესოს და ამისთვის კვლევა სჭირდება. ეს ეხება შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა თემასაც. სახელმწიფომ თუ არ გადადგა ქმედითი ნაბიჯები, ის ადამიანების დისკრიმინაციას ეწევა. ჩვენ ამ ფაქტებს იმიტომ ვერ ვხედავთ, რომ არ ჩანან და სახალხო დამცველი უნდა იყოს პირველ რიგში ასეთი ადამიანების ადვოკატი.

დეინსტიტუციონალიზაციის პროცესს მე დადებითად ვაფასებ, მაგრამ გეთანხმებით იმაში, რომ ბიოლოგიურ ოჯახებს, როცა არ შესწევთ ძალა, რომ ბავშვის კოსტიტუციური, განვითარების უფლება უზრუნველყონ, აქ უნდა ჩაერიოს

სახელმწიფო. ამ შემთხვევაშიც სახალხო დამცველმა უნდა აიძულოს სახელმწიფო, რომ ჩაერიოს. ეს ეხება ხანდაზმულთა უფლებებსაც. მართალია, გვაქვს ოჯახური ძალადობის შესახებ კანონი და ფინანსური ძალადობა არის ჩვეულებრივი ძალადობა და შეიძლება ინსტრუმენტი ამუშავდეს და პოლიცია და სასამართლო ჩაერიოს, მაგრამ რას ვაკეთებთ მაშინ, როდესაც სახელმწიფოს კონტროლქვეშ სახლებს ეხება საქმე, ბუნებრივია აქაც სახალხო დამცველი პროაქტიული უნდა იყოს. სულ ვამბობ ხოლმე ამას, მე თვითონ მყავს ხანდაზმული მშობლები. მათი ასაკის ადამიანები ხშირად მხვდებიან მოგზაურობის დროს ფოტოკამერებით შეიარაღებულები, ბედნიერები. საქართველოში ასეთი ადამიანები არ გვხვდებიან. ქუჩაში თუ ვხედავთ ხანდაზმულ ადამიანებს, ისინი დახმარებას ითხოვენ ან რაღაცას ყიდიან. ეს ისეთივე შეუმჩნეველი ჯგუფია, როგორც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანები. და ამ მიმართულებით აუცილებლად უნდა გააქტიურდეს სახალხო დამცველი. იმიტომ რომ ისინი არ არიან მეორეხარისხოვანი ადამიანები.

რაც შეეხება “ასავალ-დასავალს” და სიძულვილის ენას, პირადად მე სიტყვის თავისუფლების მომხრე უფრო ვარ, თუმცა აბსოლუტურად არ ვეთანხმები ძალადობის პროპაგანდას და სახელმწიფომ ყველა ღონე უნდა იხმაროს იმისათვის, რომ ყველა ადამიანის უსაფრთხოება გარანტირებული იყოს. არის კითხვები, რომელზეც ცალსახა პასუხები არ ექნება სახალხო დამცველს და ესეც არის გამოწვევა და შიში. ეს არის ის საკითხი, რაზეც ცალსახა პასუხი არ მაქვს. იმიტომ რომ მთელი ჩემი არსებით სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების მომხრე ვარ და მეშინია იმ შედეგების, რაც შეიძლება შეზღუდვამ მოიტანოს.

ზაია პატარაიას კითხვას ეკა ქრისტესაშვილის კითხვას დავუკავშირებდი. რა თქმა უნდა არცერთ წუთს არ უნდა ატარებდეს პატიმარი ციხეში, თუ ის უკანონოდ არის დაპატიმრებული, მაგრამ აუცილებლად გვჭირდება პროცედურები იმისათვის, რომ ისინი კანონით დადგენილი წესით გათავისუფლდნენ. როგორც დაუშვებელია კოლექტიური დასჯა, ისევე დაუშვებელია კოლექტიური გასამართლება და იცით რატომ? იმიტომ რომ სამართალში ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის პრინციპი გვაქვს. ყველა საქმე ინდივიდუალურად უნდა გადაისინჯოს. აბსოლუტურად ცხადი მექანიზმი უნდა არსებობდეს. თუ ადამიანი ზარის საფუძველზე დააკავეს, ზარის საფუძველზევე არ უნდა გათავისუფლდეს. რაც შეეხება იმას, რამდენად ეფექტურია მონიტორინგის მექანიზმი და ზოგადად, ციხის თემას რომ მივუბრუნდეთ, რისთვის მიდიან ადამიანები ციხეში? იმისთვის, რომ მათი რესოციალიზაცია მოხდეს. ისინი უკან უნდა დაგვიბრუნდნენ. აქ ითქვა, რომ ბუნებით კრიმინალებიც არსებობენ. არ არსებობენ ბუნებით კრიმინალი ადამიანები. იტალიელი კრიმილოგი ლომბრეზო ამბობდა, რომ თავის ქალის მოყვანილობის მიხედვით შეიძლება განსაზღვრო, ადამიანი დამნაშავეა თუ არა. მაგრამ ეს საშინელი და წარმოუდგენელია. რესოციალიზაცია ძალიან მგრძობიარე თემაა, განსაკუთრებით ახლა, მაგრამ ყველაფერი უნდა გავაკეთოთ, რომ ეს პრინციპი დაცული იყოს.

რაც შეეხება სახალხო დამცველის აპარატის პრევენციის ეროვნულ მექანიზმს, მე მას ძალიან დადებითად ვაფასებ. რესურსებიც აუცილებლად უნდა გაიზარდოს, სამოქალაქო საზოგადოებასთან სათანამშრომლოდ კი უნდა შეიქმნას ალტერნატიული მექანიზმი. როგორც ადრე არსებობდა საზოგადოებრივი საბჭო, რომელსაც ჰქონდა სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში შესვლის უფლებამოსილება, ზუსტად ასეთივე რაღაცის გაკეთება შეიძლება. ირაკლიმ იკითხა, როგორი იქნება კომუნიკაცია იმ შემთხვევაში, თუკი რომელიმე ჩვენგანი სახალხო დამცველი გახდება. მე ეს საკითხი

მარტივად წარმომიდგენია. სახალხო დამცველს შეიძლება ჰყავდეს საზოგადოებრივი მრჩეველები, საბჭო, რომელიც მას რეკომენდაციებს გაუწევს. მაგრამ საზოგადოებრივი საბჭო, რომელიც მონიტორინგთან დაკავშირებით ვახსენე, ინსტიტუციურად უფრო გამყარებული უნდა იყოს.

ეკას მეორე კითხვა ადეკვატური საცხოვრებლის უფლებას ეხებოდა. ადეკვატური საცხოვრებლის უფლება არის საკვები, ტანსაცმელი, თავშესაფარი. თავშესაფარზე უკვე ითქვა და ვეთანხმები ბატონ გელას. სახელმწიფომ ყველაფერი უნდა გააკეთოს. არის საუბარი ბიზნესის სოციალურ პასუხისმგებლობაზე, არიან ადამიანები, რომლებიც საერთოდ ფიქრობენ, რომ ყველამ თვითონ უნდა მიხედოს საკუთარ თავს, მათ შორის ხანდაზმულებმაც და ბავშვებმაც, მაგრამ ბუნებრივია ამას არ ვეთანხმები. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ის, რომ ადამიანები ადამიანურ პირობებში იმყოფებოდნენ.

თაკო კაკაბაძემ იკითხა ქალთა და ბავშვთა უფლებრივ მდგომარეობაზე. ეს საკითხი ჩემთვის განსაკუთრებით მტკივნეულია. სახალხო დამცველის ანგარიშებში ვხვდებით ოჯახში ძალადობის შესახებ ჩანაწერებს, მაგრამ ქალთა უფლებრივ მდგომარეობაზე არა გვაქვს ადეკვატური პასუხები. მოგეხსენებათ, იყო დრო, როცა გაეროში მიდიოდა ანგარიშები, სადაც ეწერა, რომ ქალის უფლებები არ ირღვევა, იმიტომ რომ ჯერ კიდევ მე-12 საუკუნეში ქალი მეფე გვყავდა. განსაკუთრებით შრომითი უფლებების კონტექსტში ქალების დისკრიმინაციას ვხვდებით საქართველოში. სახალხო დამცველმა ამ საკითხსაც განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაუთმოს. პირველ რიგში ის სოციალური სტერეოტიპები უნდა დაიდლოს, რაც გვაქვს ქალების წინააღმდეგ. შეუძლებელია ეფექტურ მექანიზმებზე საუბარი, თუ კულტურული ნორმები გვიშლის ხელს, რომ პრობლემების იდენტიფიცირება მოვახდინოთ. იმის პასუხად, რომ მე-12 საუკუნეში ქალი მეფე გვყავდა, გაერომ ის მოიწერა, რომ ჩვენ პრობლემების იდენტიფიცირებაც კი არ შეგვიძლია და პრობლემების გადაჭრაზე შეუძლებელია საუბარი.

ჭიათურის მადაროს მაგალითი ცხადად აჩვენებს, როგორ შეიძლება დაირღვეს შრომის უფლების ყველა კომპონენტი - არანორმირებული შრომა, არაადეკვატური ანაზღაურება, არაუსაფრთხო სამუშაო პირობები. ვეთანხმები ჩემს კოლეგებს, რომ ამას ხელი შეუწყოს არაადეკვატურმა კანონმდებლობამაც და პირველ რიგში სწორედ კანონმდებლობა უნდა გადაისინჯოს. სახალხო დამცველმა არ უნდა მიიჩნიოს, რომ შრომის უფლება არის ბოლოხარისხოვანი უფლება, ის აუცილებლად უნდა ჩაერიოს ამაში. ის ფაქტი, რომ გაფიცვების ტალღა წამოვიდა, არ ნიშნავს იმას, რომ ადრე არ ირღვეოდა უფლებები. უბრალოდ, ახლა უფრო მეტად აქვს ხალხს იმედი, რომ ამ უფლებებზე აქცენტი გაკეთდება. სახალხო დამცველმაც სწორედ წინ უნდა წამოწიოს ის უფლებები, რომლებიც ზედაპირზე არ ტივტივებდა და არასდროს არ იყო პოპულარული.

სახალხო თუ საზოგადოებრივი - ეს სემანტიკის საკითხია. ინგლისურად არის “Public” და შეიძლება ორივე იყოს, მაგრამ მე მნიშვნელოვნად მიმაჩნია ის, რომ “სახალხოში” ადამიანები მოიაზრებენ ხალხის დამცველს, როგორც კოლექტიური ჯგუფის. მაგრამ სახალხო დამცველი არის ადამიანის, როგორც ინდივიდის უფლების დამცველი. თუმცა არის გარკვეული უფლებები, რომლებსაც კოლექტიური ასპექტი გააჩნია და ამ შემთხვევაში სახალხო დამცველმა მათი კოლექტიური უფლება უნდა დაიცვას, მაგრამ მე მინდა, რომ ეს ასე არ გავიგოთ.

სახალხო დამცველს არ გააჩნია საკმარისი რესურსები. სულ რაღაც 2 მილიონია სახალხო დამცველის საბიუჯეტო დაფინანსება და ბუნებრივია, უნდა გაიზარდოს.

შეკითხვა რელიგიურ უფლებებთან დაკავშირებით - მივესალმები ინიციატივას, რომ იქმნება კომისია, რომელიც ქონების რესტიტუციის საკითხებზე იმუშავებს. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო დროს საჯარო სამართლის იურიდიული პირების სტატუსის მინიჭებით თითქოს აღდგა სამართლიანობა, ისტორიული სამართლიანობა ქონებრივი უფლებების ნაწილშიც უნდა აღდგეს. ამ საკითხთან დაკავშირებით სახალხო დამცველის აპარატში უკვე არსებობს ძალიან კარგი ტრადიცია და მომავალმა სახალხო დამცველმა რა თქმა უნდა აუცილებლად უნდა გაარძელოს ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების საბჭოსთან თანამშრომლობა, უნდა შეინარჩუნოს არსებული ტრადიცია. კონსტიტუციის მე-9 მუხლის თანახმად სახელმწიფო აღიარებს მართლმადიდებლური ეკლესიის წვლილს საქართველოს კულტურასა და ისტორიაში. მიუხედავად იმისა, რომ კონსტიტუციაში რელიგიური თავისუფლების მუხლიც გვაქვს, ის, რომ მართლმადიდებლურ ეკლესიას განსაკუთრებული სტატუსი აქვს, აისახება თუნდაც იმაში, რომ საპატრიარქო იღებს საბიუჯეტო დაფინანსებას. პირადად მე ეს ვითარება არ მომწონს, მაგრამ კონსტიტუციური შეთანხმება გვაქვს ასეთი.

რაც შეეხება იმას, როგორ სოციალურ მიდგომას ავირჩევთ, ბევრმა არ იცის, რომ კონსტიტუციაში არის მითითებული, რომ საქართველო არის სოციალურ-სამართლებრივი სახელმწიფო. სოციალურ-ეკონომიკურ უფლებებზე აქცენტის გაკეთებასაც თავად კონსტიტუცია გვკარნახობს.

რაც შეეხება პროპაგანდას, მე ზოგადად ეჭვქვეშ ვაყენებ ამ ცნებას. რაც შეეხება ფილარმონიასთან გამართულ აქციას, კარგად ვიცი მის შესახებ. ბატონი დიმიტრი ლორთქიფანიძე ხშირად ამბობდა ხოლმე, რომ ევროპის ადამიანის უფლებათა კონვენციის თანახმად ყველა მშობელს აქვს უფლება, რომ საკუთარი შვილის მსოფლმხედველობა თვითონ განსაზღვროს, ვიდრე ის არასრულწლოვანია. ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ ხშირად მომიწია ციტირებებზე ხაზის გასმა. ვწუხვარ, რომ ყოფილი პარლამენტის წევრებიც კი არ კითხულობენ არც საქართველოს კონსტიტუციას და არც საერთაშორისო სტანდარტებს. რა უფლებებზეა საუბარი 17 მაისის კონტექსტში - სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლება, შეკრებებისა და მანიფესტაციების თავისუფლება. ეს ჯგუფი ამ უფლებებით ხელმძღვანელობდა. არცერთი ეს უფლება არ არის აბსოლუტური. საჯარო მორალი, როგორც ინტერესი, რის სასარგებლოდაც სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების უფლება შეიძლება შეიზღუდოს, ბუნებრივია, თეორიულად არსებობს, მაგრამ ამ სიტუაციას ამას ვერ მივუყენებ, იმიტომ რომ ამას უბრალოდ არ ჰქონია ადგილი. ვეთანხმები იმ არგუმენტაციას, რომ 51-ე სკოლასთან არის ფილარმონია და ეს ფიზიკური ლოკაციის თემაა. მეორე დღეს მე თვითონაც წავედი აქციაზე, რომელიც გამოხატვის პოლიციის ქმედებას. პროპაგანდა კი აბსოლუტური აბსურდი მგონია, იმიტომ რომ შეუძლებელია გააკეთო იმის პროპაგანდა, რაც ხარ. შალვა რამიშვილი მომიწოდებდა იმისაკენ, რომ იქნებ ეს ჯგუფებიც მოკიდებოდნენ თავიანთ ქცევას პასუხისმგებლობით. მე მას ვუპასუხე, რომ მას, როგორც ჰეტეროსექსუალს, არ უჩნდება მოთხოვნილება, რომ გამოხატოს საკუთარი თავი და აჩვენოს სხვებს, რომ ანგარიში უნდა გაუწიონ როგორც ადამიანს, იმიტომ რომ ის არასდროს ყოფილა დაჩაგრული და ამის საჭიროება არ უდგას. ეს არ არის პროპაგანდა, ეს არის უფლება, რომელსაც ითვალისწინებს ჩვენი ქვეყნის კონსტიტუცია.

გელა ნიკოლაიშვილი - ძალიან კარგად მესმის უმცირესობაში მყოფი ადამიანების აგრესია, იმიტომ რომ მთელი ცხოვრება უმცირესობაში ვიყავი ყველა ხელისუფლების პირობებში და მეც მქონია აგრესიული განწყობები.

ნინია კაკაბაძე - ოპოზიციაში ყოფნა უმცირესობაში ყოფნას არ ნიშნავს.

გელა ნიკოლაიშვილი - როგორ არ ნიშნავს. სწორედაც ნიშნავს და ამიტომაც ჰქვია ოპოზიცია. მაგრამ აქ ლაპარაკია წინასწარგანწყობებით სტერეოტიპების შექმნაზე, რომ თუ მეორე ადამიანი შენნაირად არ ფიქრობს, ჩასაქოლია. რაც შეეხება პროპაგანდას, კონტექსტიდან ამოგლეჯილი ფრაზებით არ შეიძლება მსჯელობა. თქვენ კარგად იცით, რომ ბევრ დემოკრატიულ და განვითარებულ ქვეყანაშიც ეს პრობლემა დგას ჰომოსექსუალებსა და საზოგადოების დანარჩენ წევრებს შორის. რა თქმა უნდა სახელმწიფოს ვალია, რომ ორივე მხარეს ჰქონდეს თავისი უფლების დაცვის შესაძლებლობა და პროპაგანდა იმ ფარგლებში, რა ფარგლებშიც არ იზღუდება სხვა ადამიანის უფლებები, თუმცა აქ კიდევ გასარკვევია, რას გულისხმობთ პროპაგანდაში, გამოხატვის თავისუფლება მართლაც კონსტიტუციურად არის გარანტირებული და ის დაცული უნდა იყოს არამარტო სახალხო დამცველის არამედ ნებისმიერი უფლებადამცველის მიერ, და არავის არა აქვს უფლება შეზღუდოს გამოხატვის თავისუფლება, არავისი, მათ შორის სექსუალური უმცირესობების. წლებადელი 17 მაისის აქციას არ მივიჩნევ პროპაგანდად [16 მაისის ჰომოფობიის წინააღმდეგ საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი აქცია თბილისში, პარლამენტის შენობის წინ], ეს იყო საკუთარი თავის გამოხატულება, ოღონდ ვიმეორებ, დაცული უნდა იყოს ბალანსი ორივე მხარის ინტერესს შორის. თამარმა თქვა, რომ საჯარო მორალი თეორიულად არსებობს და მე დავამატებ, რომ ის პრაქტიკულადაც არსებობს. ხელისუფლების ვალია ამ ბალანსის დაცვა. გმადლობთ.

გოგი გვახარია - დიდი მადლობა. დავასრულოთ დისკუსია. წარმატებები ვუსურვოთ ჩვენს მომხსენებლებს.